

6/96  
leto 65

# Hmeljar

JUNIJ 1996, ŽALEC, S. 85 - 112

ISSN 1318 - 6138



SREČNO DO VRHA !

foto: M. Zupančič

# VSEBINA

POSLOVNO POROČILO HMELJARSKEGA ZDRUŽENJA SLOVENIJE - GIZ ZA LETO 1995 ( <i>Jože Brežnik</i> ) .....	87
POROČILO O DELU UPRAVNEGA ODBORA HMELJARSKEGA ZDRUŽENJA SLOVENIJE od 27.10.1995 do 10.05.1996 ( <i>Rudi Janežič</i> ) .....	90
ALI VESTE ? ( <i>M. Zupančič</i> ) .....	91
DIVJI HMELJ JE ŠE VEDNO PROBLEM ( <i>Marjan Drobne</i> ) .....	92
<b>STROKOVNI NASVET</b>	
AKTUALNI AGROTEHNIČNI UKREPI ZA ZADNJO DEKADO MESECA MAJA IN MESEC JUNIJ ( <i>Irena Friškovec</i> ) .....	93
TESTIRANJE PRŠILNIKOV ( <i>Milan Žolnir</i> ) .....	95
ZA POLETNO OBDELAVO HMELJIŠČ PRAVA ORODJA OB PRAVEM ČASU ( <i>M. Veronek</i> ) .....	96
UNIČEVANJE DIVJEGA IN PODIVJANEGA HMELJA ( <i>Vlasta Knapič</i> ) .....	99
ZA USPEŠNO SAJENJE VZGOJA "MINI" UKORENINJENCEV BREZVIRUSNIH SADIK HMELJA ( <i>M. Veronek</i> ) .....	101
EKONOMSKA RAZMIŠLJANJA O PRIDELAVI HMELJA ( <i>dr. L. Četina</i> ) .....	103
ZANIMIVOSTI IZ HMELJARSKEGA SVETA ( <i>dr. L. Četina</i> ) .....	105
PRIREJENI PREZRAČEVALNIK ZA GNOJEVKO ( <i>Marko Tevž</i> ) .....	106
MED HMELJARJI ( <i>M. Zupančič</i> ) .....	107
IZ ZGODOVINE ... ( <i>Franc Ježovnik</i> ) .....	110

Revija Hmeljar, Žalskega tabora 2, 3310 ŽALEC

Izdajatelj in založnik: Hmeljarsko združenje Slovenije

Glavni in odgovorni urednik: Martina Zupančič; Urednik strokovne priloge: Miljeva Kač; člani uredniškega odbora: Marjana Natek, Franc Puklavec, Marjan Drobne, Janez Luževič, dr. Lojze Četina, mag. Iztok Košir, mag. Marta Dolinar, Drago Gajšek, Vinko Drča; lektor: Anka Krčmar

TISK: HARI tisk, Dobriša vas 36, Petrovče; Frekvenca 12 - krat letno

Revija je po mnenju št. 23/40 pristojnega organa uvrščena med proizvode informativnega značaja, za katerega se plačuje davek od prometa proizvoda po 5 % stopnji.

Naklada: 700 izvodov

# POSLOVNO POROČILO HMELJARSKEGA ZDRUŽENJA SLOVENIJE - GIZ ZA LETO 1995

V letu 1995 je Hmeljarska družba Slovenije, d.o.o., Žalec, oziroma po preoblikovanju v Hmeljarsko združenje Slovenije - GIZ izvajalo program dela, ki ga je sprejela skupščina na svoji redni seji dne 26. julija 1995.

## **1. OPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKIH, ADMINISTRATIVNO TEHNIČNIH IN FINANČNIH OPRAVIL ZA DRUŽBO IN NJENE ORGANE**

Izvedli, oziroma organizirali smo vsa opravila, ki so bila potrebna za normalno delovanje družbe oziroma združenja in njenih organov.

## **2. KONSOLIDACIJA DRUŽBE**

Na osnovi sklepa Okrožnega sodišča v Celju o preoblikovanju Hmeljarske družbe Slovenije, d.o.o., Žalec v Hmeljarsko združenje Slovenije - GIZ in vpisa v sodni register z dne 13.09.1995 smo zaprosili Statistični urad R Slovenije za identifikacijo in razporeditev dejavnosti, kar smo prejeli dne 04.10.1995. V zvezi s spremembo dejavnosti in s tem povezano spremembo ustanoviteljske pogodbe v sodni register, je bila sklicana izredna skupščina 27.12.1995. Na skupščini, ki je sprejela sklep, naj se dejavnost združenja razširi tudi na trgovino na debelo in spremeni ustanovitvena pogodba, sta bila prisotna odvetnik Marko Savinek in notar Srečko Gabrilo. Do danes (dne 10.05.1996) od Okrožnega sodišča v Celju še nismo dobili sklepa o vpisu sprememb v sodni register, čeprav je bila vloga vložena takoj po skupščini.

Za normalno delo skupščine in upravnega odbora smo pripravili poslovnik o delu skupščine in poslovnik o delu upravnega odbora. Poslovnik o delu skupščine je skupščina sprejela 27.10.1995, poslovnik o delu upravnega odbora pa je upravni odbor sprejel na svoji I. seji dne 22.11.1995.

## **3. ZASTOPANJE INTERESOV HMELJARJEV V DRŽAVI**

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter druga ministrstva, Gospodarsko zbornico Slovenije in druge smo tekoče informirali o stanju v hmeljarstvu. Pripravili smo več poročil in analiz, s katerimi smo prikazali stanje v slovenskem

hmeljarstvu, vzroke za slabo ekonomiko pridelovanja hmelja in predlagali nekatere rešitve. K zakonu o obrambi pred točo, ki smo ga sicer podprli, smo pripravili določene pripombe.

Pripravili smo novinarsko konferenco in več izjav za tisk, da bi širšo javnost informirali o položaju slovenskega hmeljarstva. Aktivno smo tudi sodelovali pri problematiki lastninjenja Hmezad Export-importa.

## **4. ZASTOPANJE HMELJARJEV NA MEDNARODNI RAVNI**

Za potrebe Mednarodne hmeljarske zveze smo pripravili vsa zahtevana poročila. Udeležili smo se vseh sej in kongresa v R Kitajski, za kar smo uredili tudi potrebne formalnosti (prijave, pridobitev kitajskih viz, skupni prevoz do Münchna itd.). Na sejah in kongresu smo dali tudi ustna poročila oz. pojasnila.

O delu komisij, predsedstva in kongresa so bila krajša poročila objavljena tudi v Hmeljarju.

Vzdržujemo stike z ga. M. Wauters, ki je pri komisiji ES zadolžena za hmeljastvo in nam redno pošilja poročila ES o hmeljarstvu.

Sodelovanje z drugimi hmeljarji in hmeljarskimi institucijami je bilo aktivno. Zlasti aktivno sodelujemo s hmeljarji ZRN in Češke republike.

## **5. INFORMIRANJE DRUŽBENIKOV**

Družbenike smo o delovanju in aktivnostih družbe informirali s pošiljanjem sklepov upravnega odbora oziroma zapisnikov skupščine, z raznimi obvestili, dopisi in sestanki ter z glasilom Hmeljar.

## **6. HMELJARSKI PRAZNIK**

Zaradi zniževanja stroškov posebnih slavnosti v okviru hmeljarskega praznika leta 1995 nismo organizirali. Je pa upravni odbor imenoval za hmeljarskega starešino za leto 1995 gospoda Vlada Marovta iz Pariželj, za spremljevalko gospodično Ksenjo Rovnan iz Brodov pri Vranskem. Predaja starešinstva je bila opravljena v okviru hmeljarskega praznika v Braslovčah.

## 7. IZDAJANJE GLASILA HMELJAR

V letu 1995 je na osnovi zagotovljenega financiranja in po sklepu upravnega odbora ponovno pričel izhajati Hmeljar; ob 50-letnici delovanja Hmeljne komisije Slovenije pa smo izdali posebno promocijsko, dvojezično številko z naklado 1200 izvodov in jo razposlali tudi po svetu. Za to številko Hmeljarja smo pridobili tudi precej reklam.

## 8. ENOTNO ZAVAROVANJE HMELJA

Organizirali smo pogovore s predstavniki zavarovalnice Triglav, d.d., in se dogovorili za pogoje zavarovanja hmelja za leto 1995.

## 9. PRIPRAVA MATERIALOV ZA SEJO UPRAVNEGA ODBORA, SKUPŠČINE

Na družbi smo pripravili potrebne materiale za seje upravnega odbora, skupščin in drugo.

## 10. IZVAJANJE SKLEPOV

Izvajali smo sklepe upravnega odbora oziroma skupščine.

## 11. DRUGE AKTIVNOSTI

Izvajali smo vse druge naloge, ki so bile potrebne za normalno delovanje družbe.

## POROČILO O FINANČNEM POSLOVANJU HMELJARSKEGA ZDRUŽENJA SLOVENIJE - GIZ V LETU 1995

Zaključni račun za leto 1995 izkazuje:

- prihodkov	8.468.777,27 SIT
- odhodkov	8.404.265,04 SIT
-----	
- ostanek čistega dohodka	64.512,23 SIT
- 25 % davek iz dobička od davčne osnove 257.653,63	64.413,40 SIT
-----	
- nerazporejen dobiček	98,83 SIT

### I. PRIHODKI

A. Osnovna dejavnost	plan	realizacija
- od hmelja I. 1993	1.190.000,00	1.196.054,20
- od hmelja I. 1994	3.300.000,00	2.957.233,40
- od hmelja I. 1995	710.000,00	-
- obresti	685.000,00	1.488.187,90
- viški letnika 1995		189.838,00
-----		
Skupaj:	5.885.000,00	5.831.313,50
B. Hmeljar	2.000.000,00	2.206.637,00
C. Kongres - Kitajska	430.000,00	430.826,77
-----		
SKUPAJ PRIHODKI	8.315.000,00	8.468.777,27

### II. ODHODKI

A. Stroški osnovne dejavnosti	plan	realizacija
1. Najemnina pisarne in materialni stroški	300.000,00	300.000,00
2. Tuje storitve		
- administrat.-knjig.stor.	700.000,00	700.000,00
- direktor	3.000.000,00	3.000.000,00
- pravna služba	150.000,00	79.100,00
- članu UO	450.000,00	487.567,00
- drugi stroški	50.000,00	19.756,00
3. Prevoz na delo	25.000,00	25.000,00
4. Regres za prehrano	45.000,00	45.000,00
5. Regres za letni dopust	25.000,00	25.000,00
6. Kilometrina	30.000,00	30.000,00
7. Dnevnice - doma	10.000,00	-
8. Dnevnice - inozemske	250.000,00	249.855,60
9. Stroški inozem.prevozov	90.000,00	89.257,20
10. Reprezentanca	50.000,00	54.907,60
11. Pisarniški material	130.000,00	130.000,00
12. Plačilni promet	40.000,00	39.999,84
13. Stroški skupščine	50.000,00	138.591,70
14. Dan hmeljarjev	150.000,00	164.712,00
15. Poštne storitve	20.000,00	19.915,00
16. Članarine združenjem	120.000,00	205.450,40
17. Oprema za starešine	200.000,00	-
-----		
Skupaj:	5.885.000,00	5.804.112,94
B. Hmeljar	2.000.000,00	2.205.722,60
C. Kongres - Kitajska	430.000,00	394.429,50
-----		
SKUPAJ ODHODKI	8.315.000,00	8.404.265,04



Pri prihodkih bistveno presegajo plan obresti, zato ni bilo potrebno za poslovanje v letu 1995 v celoti porabiti prispevka od hmelja - letnikov 1994 in 1995. Tako je ostalo na pasivnih časovnih razmejitvah 4,363.326,85 SIT (prispevek za leto 1994 1,172.660,00 SIT, prispevek za leto 1995 3,063.660,85 SIT, Hmeljar 134.000,00 SIT), ki so potrebni za delovanje združenja v letu 1996.



Pri odhodkih je bistveno prekoračen plan pri stroških skupščine, kar je posledica večjega števila skupščin v letu 1995 (4) od planirane (1).

Več smo plačali tudi članarin združenjem, ker smo v letu 1995 plačali članarino Mednarodni hmeljarski zvezi za leto 1994 in 1995.

Osnovni kapital v vrednosti 6,444.159,50 SIT se je revaloriziral v višini 554.284,30 SIT in znaša na dan 31.12.1995 6,999.443,80 SIT. En delež znaša 49.059,00 SIT.

Iz revizijskega poročila, ki ga je izdelalo podjetje za revidiranje, računovodstvo in finance Plus revizija, d.o.o., Bežigrad, Ljubljana, je razvidno, da je bilo delovanje Hmeljarskega združenja Slovenije pošteno in da uresničuje cilje, zastavljene v pogodbi o ustanovitvi GIZ z dne 27.04.1994.

Edina pripomba je, da je potrebno uskladiti vpisan osnovni kapital na sodišču z realnim stanjem oziroma razdeliti na osnovni kapital in na revalorizacijo osnovnega kapitala (na dve postavki), kar bo računovodstvo opravilo v letošnjem letu.

## **PROGRAM DELA ZA LETO 1996 - PREDLOG**

1. Opravljanje oz. organiziranje organizacijskih, administrativno tehničnih in finančnih ter pravnih opravil za združenje oz. njene organe;
2. Konsolidacija združenja:
  - izvajanje vseh aktivnosti, ki bodo potrebne za normalno delovanje družbe;
3. Zastopanje interesov hmeljarjev v državi:
  - tekoče informiranje pristojnih organov, ministrstev in drugih o situaciji v hmeljarstvu,
  - povratno informiranje upravnega odbora, skupščine in članov združenja,
  - priprava raznih vlog, prošenj in poročil;
4. Zastopanje hmeljarjev na mednarodni ravni:
  - aktivno sodelovanje in zastopanje slovenskih hmeljarjev v Mednarodni hmeljarski zvezi,
  - sodelovanje s hmeljarji drugih držav,
  - aktivna udeležba na kongresu in sejah Mednarodne hmeljarske zveze;
5. Informiranje družbenikov:
  - s pošiljanjem zapisnikov skupščine in sklepov sej upravnega odbora članom,
  - prek glasila Hmeljar,
  - z organiziranimi sestanki,
  - z dodatnimi obvestili.
6. Pričeli bomo z aktivnostmi za pridobitev lastništva poslovnih prostorov v stavbi Žalskega tabora 1;
7. Hmeljarski praznik:
  - aktivno bomo sodelovali pri pripravi hmeljarskega praznika,
  - pripravili bomo predlog za hmeljarskega starešino in spremljevalko;
8. Promocija slovenskega hmelja:
  - organizirali bomo promocijo slovenskega hmelja doma in v svetu;
9. Izdajanje glasila Hmeljar:
  - izdajali bomo glasilo Hmeljar;
10. Priprava materialov za seje skupščine in upravnega odbora;
11. Izvajali bomo sklepe upravnega odbora in skupščine ter koordinirali odnose v združenju;
12. Izvajali bomo potrebne aktivnosti za normalno delovanje združenja.

## PREDRAČUN PRIHODKOV IN ODHODKOV ZA LETO 1996 - PREDLOG

### I. PRIHODKI

A. Osnovna dejavnost	
- od hmelja l. 1994	1,172.000,00 SIT
- od hmelja l. 1995	4,000.000,00 SIT
- od hmelja l. 1996	608.000,00 SIT
- obresti	1,500.000,00 SIT
	-----
S k u p a j	7,280.000,00 SIT
B. Hmeljar	2.000.000,00 SIT
	-----
S k u p a j	9,280.000,00 SIT
	=====

### II. ODHODKI

A. Osnovna dejavnost	
1. Najemnina prostorov z materialni stroški	250.000,00 SIT
2. Storitve:	
- direktor	4,000.000,00 SIT
- administr.in knjig.storitve	700.000,00 SIT
- pravna služba	300.000,00 SIT
- člani UO	550.000,00 SIT
- revizija bilance	100.000,00 SIT
- druge storitve(razpis direktorja)	40.000,00 SIT
3. Prevoz na delo	25.000,00 SIT
4. Regres za prehrano	45.000,00 SIT
5. Regres za letni dopust	30.000,00 SIT
6. Kilometrina	30.000,00 SIT
7. Dnevnice - tuzemske	10.000,00 SIT
8. Dnevnice - inozemske	250.000,00 SIT
9. Stroški inozemskih prevozov	90.000,00 SIT
10. Kongres - kotizacija	150.000,00 SIT
11. Reprezentanca	50.000,00 SIT
12. Pisarniški material	130.000,00 SIT
13. Plačilni promet	40.000,00 SIT
14. Stroški skupščine	60.000,00 SIT
15. Dan hmeljarjev	150.000,00 SIT
16. Poštne storitve	30.000,00 SIT
17. Članarine združenjem	50.000,00 SIT
18. Oprema za starešine	200.000,00 SIT
	-----
S k u p a j :	7.280.000,00 SIT
B. Hmeljar	2.000.000,00 SIT
	-----
SKUPAJ ODHODKI	9.280.000,00 SIT
	=====

Poročila in program dela pripravil: Jože BREŽNIK



foto: M. Drobne

Tudi na takih tleh raste hmelj v Savinjski dolini.

## POROČILO O DELU UPRAVNEGA ODBORA HMELJARSKEGA ZDRUŽENJA SLOVENIJE od 27.10.1995 do 10.05.1996

Upravni odbor Hmeljarskega združenja Slovenije se je po imenovanju na skupščini prvič sestal 22.11.1995, se konstituiral in začel reševati nakopičene probleme.

Posebno pozornost je v obdobju od 1. seje upravnega odbora posvečal reševanju lastninskega preoblikovanja Hmezad Export-importa in deležu denacionalizacijskih upravičencev v tem podjetju. Zaradi nerešenega problema deleža denacionalizacijskih upravičencev v Hmezadu Export-Import in poteka zakonskega roka za vložitev lastninskega preoblikovanja družbenih podjetij v nove oblike, je upravni odbor o teh problemih razpravljal na več sejah in se zavzel za sklic izredne skupščine Hmeljarskega združenja Slovenije za 27.12.1995.

Na tej skupščini je bil sprejet sklep, naj se Hmeljarsko združenje doregistriira za trgovino na debelo za domače in tuje tržišče. S tem so dane možnosti, da Hmeljarsko združenje Slovenije prodaja hmelj svojih članov. Naš interes je, da ostane

trgovina slovenskega hmelja enotna in da s to enotnostjo dosežemo na domačem in tujem tržišču za slovenski hmelj najboljše cene.

Upravni odbor je v tem času razpravljal o prodaji slovenskih kultivarjev hmelja. Zavzel je stališče, ki ga priporoča tudi vsem hmeljarjem; to je: naj postane vodilni slovenski kultivar aurora 12. Tudi na hmeljarskem seminarju (konec februarja 1996 v Rogaški Slatini) smo vsem hmeljarjem priporočali, naj s hitro premeno nadomeščajo kultivar golding s kultivarjem aurora 12. Da bi ta zamenjava potekala čim hitreje, je upravni odbor Hmeljarskega združenja predlagal skupščini Hmeljarskega združenja, naj se stimulacija za kultivar golding za leto 1996 zmanjša na 15 %. Vsak hmeljar naj bi v bodoče zadržal nasade goldinga oz. kultivarjev tipa golding na približno 30 % lastnih hmeljskih površin.

Obravnavali smo tudi razpis in prijave na delovno mesto direktorja Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec. Ker niso usklajeni interesi in status Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo pri strokovnih delavcih - raziskovalcih, je upravni odbor Hmeljarskega združenja dal soglasje samo k določitvi vršilca dolžnosti direktorja Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec.

Januarja letos smo bili člani upravnega odbora tudi pri ministru za kmetijstvo in gozdarstvo RS prof.dr. Jožetu Ostercu. Seznanili smo ga s potekom lastninskega preoblikovanja Hmezada Export-Import in ekonomsko problematiko pridelovanja hmelja. Izpostavili smo problem prenizkih izvoznih stimulacij za hmelj, regresiranja obrestne mere za tekočo hmeljsko proizvodnjo in rekonstrukcije ter gradnjo novih žičnic. Seznanili smo ga tudi s problematiko plačila prometnega davka za elemente hmeljskih žičnic. Ne nazadnje smo ga zopet opozorili na previsoke prispevke iz OD stalnih in pogodbenih delavcev. Zelo malo od vsega izpostavljenega se je do sedaj že rešilo.

V tem kratkem času je imel upravni odbor Hmeljarskega združenja pet sej. Udeležba na sejah je bila dobra, saj je problematika, ki jo upravni odbor obravnava, zelo aktualna.

Rudi JANEŽIČ

## ALI VESTE ?

Že nekaj let ugotavljamo, da so v hmeljarstvu potrebne večje investicije, da pa denarja žal hmeljarji nimajo. Iz pogovora s **predsednikom odbora za kmetijstvo pri Svetu Občine Žalec Vinkom Drča** sva ugotovila, da je v proračunskih sredstvih sprejeto **financiranje naslednjih postavk iz naslova kmetijstva za leto 1996:**

### 1. PLAČILA STORITEV ORGANIZACIJAM:

kmetijsko svetovalna služba, analize zemlje, analize krme, testiranje škroplnic in pršilnikov, uničevanje divjega hmelja, priprava strokovnih podlag

### 2. SUBVENCIONIRANJE ORGAN. Z DRUGIH PODR. GOS.:

prognoziranje časa obiranja hmelja, prognoziranje časa začetka namakanja, prognostična služba in zaščita, zveza čebelarskih družin, regres. travno deteljnih mešanic, regres. koruze, sofina. osemenjevanja, zdravljenje jalovosti plemenic, dežurna služba, fin. kmet. izobraževanja, sof. integrirane prid. sadja, vrt zdravilnih in aromatičnih rastlin, sof. nabave plemenskih merjascev, sof. reje plem. žrebca, regres za prevoz mleka, regresiranje obresti

### 3. DRUGE INVESTICIJE:

apnenje njivskih površin, izpiranje drenaž in čiščenje jarkov, agromelioracije, namakanje, Sklad za razvoj kmetijstva

Do navedenih sredstev so upravičeni vsi, ki se prijavijo na podlagi razpisanih pogojev, ki so že bili ali pa še bodo objavljeni v Savinjanu in Novem tedniku v zadnjih dveh mesecih.

Glede na rok možne prijave ne pozabite prebrati v zadnjem Savinjanu javnega razpisa Sklada za razvoj kmetijstva Občine Žalec O DODELITVI POSOJIL ZA OHRANJANJE IN RAZVOJ KMETIJSTVA IN ZA RAZVOJ KMEČKEGA TURIZMA ZA LETO 1996 NA OBMOČJU OBČINE ŽALEC, kjer so pod točko a) zajeti nameni posojila za hmeljarstvo in to: nakup mehanizacije za obdelavo in varstvo hmeljišč, nakup strojev za spravilo hmelja, novogradnja, obnova in oprema sušilnic.

**Zahtevke** s potrebnimi dokazili za pridobitev posojil **vložite** za postavko Ohranjanje in razvoj kmetijstva do **15. junija 1996, za razvoj kmečkega turizma pa do 31. julija 1996** na naslov: Občina Žalec Oddelek za gospodarske in negospodarske dejavnosti, Savinjske čete 5 3310 Žalec

Sledi še razpis Občine Žalec ZA DODELITEV SUBVENCIJ ZA IZVEDBO MALIH AGROMELIORACIJ V OBČINI ŽALEC. To je za pripravo tal, planiranje, zasip depresij, manjše hidroureditve in polaganje drenažnih cevi. **Rok za vlogo je 30. julij 1996.** Natančnejše razpisne pogoje si preberite v Savinjanu.

Ob koncu si je gospod Vinko Drča zaželel, da bi o teh možnostih financiranja vendarle bili vsi obveščeni in sredstva tudi koristno in uspešno uporabili.

## DIVJI HMELJ JE ŠE VEDNO PROBLEM

V zimskih mesecih, ko narava počiva, se hmeljarji vsaki leto seznanjajo z novostmi pri obdelavi hmelja in obnavljajo že pridobljeno znanje. Ko se hmeljna rastlina zbudi, pridobljena znanja uresničujejo z vestnim delom z enim samim namenom, pridelati čim več kakovostnega pridelka. Za doseg tega cilja pa poleg hmeljarjevega napora obstojajo še drugi faktorji, ki pa niso v popolni oblasti hmeljarjev. Eden takih je tudi **DIVJI IN PODIVJANI HMELJ**.

Uničenje divjega in podivjanega hmelja sodi med agrotehnične ukrepe prav tako, kot uničenje nezaželjenega plevela v hmeljiščih z razliko, da uničenje divjega hmelja seže preko meja hmeljišč, na področje 10 kilometrov v krajih, kjer gojijo hmelj, to je tudi na zemljišča, ki niso v lasti hmeljarjev. V zadnjih letih se je temu posvečalo vse manj in manj pozornosti, obratno sorazmerno pa je naraščal odstotek semena v pridelku, oziroma je padala kakovost hmelja.

Žarišča divjega in podivjanega hmelja so: odlagališča obrezlin hmelja, žive meje po pokopališčih in primestnih naseljih, ograje posameznih podjetij, kjer raste divji hmelj tako, kot bi ga vzgajali na nizki opori, grmovje po gmajnah in obrastle nabrežine vodotokov, obrobja gozdov in še kje.

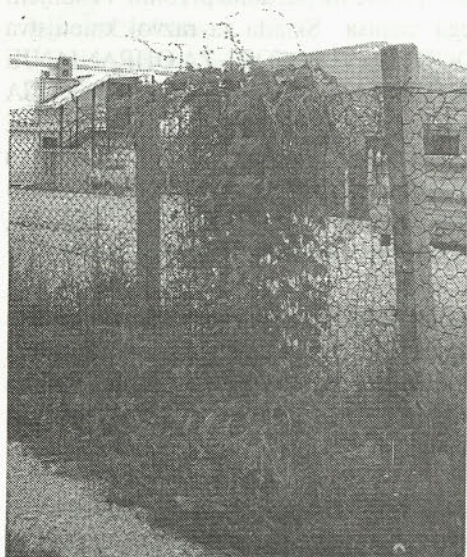


foto: M. Drobne

Hmelj na nizki opori ?!

Razsežnost problema uničevanja divjega hmelja priznava tudi država, ki z odlokom o uničevanju divjega in podivjanega hmelja obvezuje vse lastnike zemljišč v krajih, kjer gojijo hmelj, da ga uničijo, kot sledi:

### “Odlok o obveznem uničevanju divjega in podivjanega hmelja”

#### 3. člen

da se prepreči oploditev žlahtnega hmelja s cvetnim prahom divjega oziroma podivjanega hmelja, morajo uporabniki kmetijskih zemljišč v oddaljenosti do 10 km od nasadov žlahtnega hmelja **vsako leto najpozneje do 15. junija** mehanično ali kemično uničiti divji oziroma podivjani hmelj.

Za kmetijstvo pristojni občinski upravni organ lahko glede na oblikovanost terena ustrezno zmanjša v prejšnjem odstavku predpisano oddaljenost.

#### 4. člen

Za kmetijstvo pristojni občinski upravni organ razglasi vsako leto najpozneje do konca aprila na krajevno običajen način, na katerih območjih morajo uporabniki zemljišč uničiti divji oziroma podivjani hmelj.

#### 5. člen

Pridelovalci žlahtnega hmelja morajo vse ostanke hmeljne trte, ki so nastale pri rezi ali kako drugače, kompostirati ali uničiti tako, da se z njimi hmelj ne more razmnoževati.

#### 6. člen

Kdor ravna v nasprotju z določbo 3. člena tega odloka, se kaznuje po določbi 1. točke 33. člena zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci.

#### 7. člen

Ko začne veljati ta odlok, preneha veljati uredba o obveznem uničevanju divjega in podivjanega hmelja (U.I.SRS št. 30-242/67).

#### 8. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Ur. listu SRS.

Št. 320-3/78

Ljubljana, dne 14. septembra 1978.

IS SRS

Še nekaj dni pa bo hmeljna rastlina cvetela, zato zlasti **hmeljarji** ne odlašajte: **uničite divji hmelj, kjer koli ga najdete**, opozarjajte lastnike zemljišč na njihovo dolžnost v zvezi z navedenim odlokom in bodite v pomoč kmetijskemu inšpektorju - sporočite mu lastnika, ki noče uničiti divjega hmelja, njegov točni naslov in lokacijo rastišča, saj boste škodo zaradi slabšega pridelka hmelja na koncu občutili le hmeljarji.

**LE KVALITETA OMOGOČA PROMET!**

Marjan DROBNE



# STROKOVNI NASVETI

## AKTUALNI AGROTEHNIČNI UKREPI ZA ZADNJO DEKADO MESECA MAJA IN MESEC JUNIJ

### 1. GNOJENJE

Prvo dognojevanje opravite v času od 20.- 30. maja. V tem času je priporočen obrok 40 - 50 kg čistega dušika na hektar. Drugo dognojevanje opravite po 15. juniju. Obrok je 80 - 100 kg čistega dušika na hektar. Menim, da ni odveč, če vas ponovno opozorimo, da so za dognojevanje z dušikom bistvenega pomena optimalni pogoji: to so topla, vlažna tla in oblačno vreme.

Dognojujete lahko s KAN-om (kalcijev-amonijev nitrat) ali z UREO.

- KAN vsebuje amonijski in nitratni dušik, zato je samo delno podvržen izpiranju, njegovo delovanje je hitro.

- UREA vsebuje dušik v amidni obliki, ki se ne veže na tla, zato je v obdobju pretvorbe v amonijsko in nitratno obliko (v primernih pogojih 2-5 dni) pomembno, da se zaradi obilnega dežja ne izpere v podtalje. V tem primeru moramo gnojenje ponoviti. Prehod v amonijsko in nitratno obliko je hitrejši v mikrobiološko aktivnih in toplih tleh.

UREO po gnojenju obvezno zagrebite v tla, priporočamo, da zagrebete tudi KAN.

### 2. NAPELJAVA HMELJA

#### 2.1 DRUGA NAPELJAVA HMELJA

10-14 dni po prvem čiščenju opravite drugo napeljavo poganjkov hmelja. Če je potrebno, napeljite še rezervni poganjek oziroma ga odstranite. Popravite odvite vrhove in odstranite poganjke, ki so začeli ponovno izraščati.

#### 2.2 TRETJA NAPELJAVA HMELJA

Pred osipanjem v juniju opravite še tretjo napeljavo poganjkov. Ponovno navijte odvite vrhove poganjkov

in odstranite zalistnike.

Pozorni pa morate biti tudi kasneje ob močnih nevihtah, saj le-te lahko povzročijo odvijanje vrhov in padanje rastlin. Vse odvite vrhove sproti navijte nazaj, rešujte tudi zataknjene vrhove, da se le ti ne polomijo. Zavedati se morate, da odviti vrhovi ovirajo rastlino pri rasti in zmanjšujejo pridelek.

### 3. OSIPANJE HMELJA

#### 3.1 PRVO OSIPANJE

Po napeljavi opravimo prvo osipanje hmelja. Osipanje opravite z diskastimi plugi ali s krožnimi branami.

Osipajte srednje globoko, ne preblizu štora in ne prekasno. Ne osipajte, če so tla mokra. Škodljivo je tudi pozno osipanje, ker z njim porežemo korenine, ki so prepredle tla tik pod površino.

Priporočamo še mulčenje ozar, da preprečite razmnoževanje plevela.

#### 3.2 DRUGO OSIPANJE

Drugo osipanje opravite po drugem dognojevanju v drugi polovici junija. Obvezno ga morate zaključiti pred cvetenjem. Pazite tudi na vlažnost tal.



foto: M. Veronek

Priključek z navpično postavljenimi diski zanaša, pri globoki obdelavi je osipanje neenakomerno.

#### 4. SETEV PODORIN

Po drugem osipanju priporočamo setev podorin. Izbirate lahko med:

- krmna repica cv. 'perko' - 12 kg/ha
- krmna oljna redkev 'raula' - 20 kg/ha
- krmna ogrščica cv. 'starška' - 10 kg/ha neto površine.

#### 5. POLETNA OZIROMA DOPOLNILNA OBDELAVA HMELJNIH NASADOV

Z dopolnilno obdelavo izboljšate rastlinam rastne razmere (rahljate zemljo, preprečujete prekomerno izhlapevanje vlage, uničujete plevel, zadelate v zemljo mineralna gnojila...). Najpogostejši način dopolnilne obdelave je kultiviranje. Velja še pravilo, naj poletna obdelava ne bo globlja od 15 cm.

#### 6. NAMAKANJE

Napoved namakanja potrebe po vlagi v tleh bo pravočasno objavljena prek telefonskega odzivnika in hmeljarskih informacij.

#### 7. BREZVIRUSNI HMELJSKI NASADI

Lastniki brezvirusnih nasadov hmelja, nikar ne pozabite na razkuževanje orodja pred vsakim opravilom v hmeljskem nasadu. Za razkuževanje uporabite 0,1%-no raztopino IOSANA ali pa FORMALDEHID, ki ga damo 0,5 litra na 10 litrov vode. Raztopino vlijemo v zalivačo in polijemo po orodju in kolesih. Praviloma najprej obdelamo brezvirusne nasade!

Svetovalka-specialistka za hmeljarstvo:  
Irena Friškovec



Elektroinstalaterstvo  
elektromeritve in  
servisiranje elektro motorjev  
**JANIČ PETER, s.p.**  
Gotovlje 62/d, 3310 Žalec  
Telefon: 063/715-299  
Fax: 063/714-159

# 30 let

*Že 30 let vam nudimo usluge s področja elektromeritve,  
servisiranja in elektro instalacij.*

**Upamo, da ste nas že spoznali  
in se priporočamo !**

## TESTIRANJE PRŠILNIKOV

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec bo opravil preglede pršilnikov, ki jih zahtevata Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur. list R Slovenije, št. 83, 1994) in Pravilnik o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za redno pregledovanje naprav in o rednem pregledovanju certificiranih naprav v času njihovega obratovanja (Ur. list R Slovenije, št. 13, 1995).

Testiranje pršilnikov bo na inštitutu pri obiralnem stroju ob torkih, in sicer dne 28. maja in 4. junija, po potrebi pa tudi pozneje. Priporočamo, da pridete na testiranje 28. maja ali pa 4. junija. Za testiranje se morate prijaviti. Prijavite se lahko osebno na Inštitutu ali pa po telefonu pri g. Jožici Siter na številko 715-214 (IHP). Prijavite se lahko vsak dan od 8. do 9. ure. Ob prijavi boste obveščeni o dnevu in uri testiranja. Dnevno bomo testirali le do 10 pršilnikov, zato s prijavi pohitite.

Pri testiranju gre pravzaprav za nekaj podobnega kot pri tehničnih pregledih avtomobilov. Imetniki škropilnic in pršilnikov, ki škropijo samo sebi, morajo dati svoje naprave na pregled vsaka tri leta, če pa škropijo tudi drugim, pa vsako leto. Na testiranju pooblaščen ekipa naprave pregleda in ugotovi, če je pršilnik v skladu z določbami *Pravilnika o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati pooblaščen organizacije za redno pregledovanje naprav in rednem pregledovanju certificiranih naprav v času njihovega obratovanja*. Če ustreza, boste dobili posebno nalepko, ki je dokazilo, da je bil pregled opravljen. Na testirnem mestu bo tudi serviser, ki vam bo na vaš strošek opravil manjša popravila. Na razpolago bodo tudi osnovni rezervni deli, kot so šobe, sita, ventili, membrane, manometri in še kaj.

Pršilnike od zunaj in znotraj temeljito očistite. Dobro operite in izperite rezervoar, cevovode ter črpalke. Posebno pozornost posvetite čiščenju šob in sit. Cevi in sploh cevovodi, ne smejo biti stisnjeni, preganjeni in nikakor ne smejo točiti. Preglejte jih in, če so cevi čez zimo preperle, jih zamenjajte. Že doma preglejte prekinjevalne in regulacijske mehanizme. Prekinjanje dotoka škropiva v celoti, prav tako pa za levo in desno polovico šob, mora brezhibno delovati. Regulator pritiska mora delovati na celotnem področju nastavljanja. Priporočamo vam tudi, naj, če je le mogoče, na testiranje pršilnik pripelje oseba, ki bo pozneje škropila. In še en

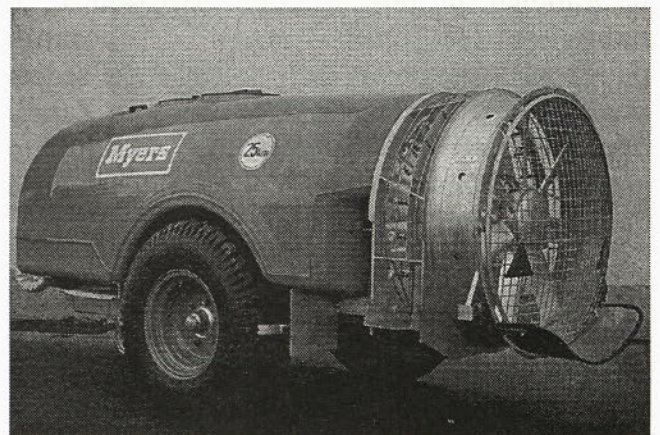
koristen nasvet: škropilnico pripeljite na testiranje s traktorjem, s katerim boste škropili. Ker je sestavni del testiranja tudi ocena varnosti pri delu, mora biti kardanska gred opremljena z okrovom in varovalno verižico.

**In nikakor ne pozabite na zahtevo, da morate za testiranje pripeljati v pršilnikih, ki imajo 1000 in več-litrске rezervoarje, najmanj 300 litrov vode, manjše pa napolnite z vodo do polovice !**

Cena za testiranje je 5500 tolarjev. Ob testiranju boste z gotovino ali čekom poravnali račun. Račun shranite, ker ga bo občina Žalec svojim občanom subvencionirala. Delež sofinanciranja bo odvisen od števila testiranih pršilnikov in škropilnic. Vlogo za sofinanciranje dobite na Občini Žalec v sobi 45. Upoštevane bodo vloge, ki bodo prispele najkasneje do 31. avgusta. V ceno je vključena seveda samo cena testiranja, usluge serviserja pa niso vštete in so odvisne od količine potrebnega dela ter količine vgraditve nadomestnih delov pri popravilu. Račun za popravila boste poravnali posebej.

Testiranje škropilnic je v Slovenji že tradicionalno, saj se je na nekaterih območjih začelo že v sedemdesetih letih. Do izida zakona o Zdravstvenem varstvu rastlin ni bilo obvezno. Odziv je bil tudi takrat razmeroma dober. Zato mislimo, da vam izpolnitev dolžnosti, ki jo nalaga zakon, ne bo težka. Sicer pa s testiranjem ne boste samo opravili dolžnosti, ki jo nalaga zakon, temveč boste tudi dokazali svoj odnos do natančne in strokovne uporabe fitofarmaceutskih pripravkov.

mag. Milan Žolnir, IHP



Marsikdo si ga želi !

## ZA POLETNO OBDELAVO HMELJIŠČ PRAVA ORODJA OB PRAVEM ČASU

Ni iz trte zviti rek, da se pravi mojster po orodju pozna. Tudi za koristno in uspešno poletno obdelavo hmeljišč so potrebna prava orodja.

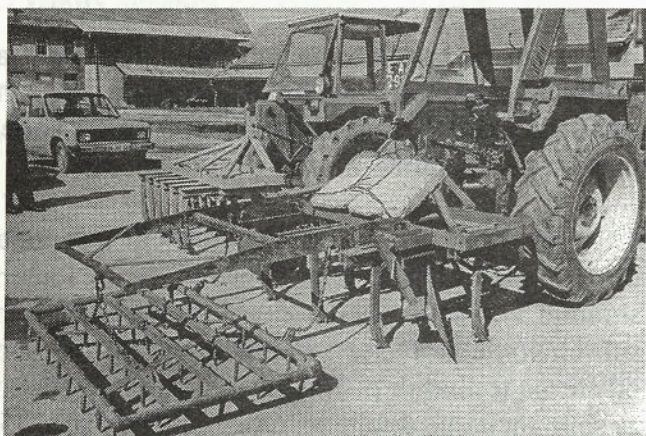


foto: M. Veronek

Kultivatorja 13/13 in 7/23 z osipalnimi glavami in brano, ki delno popravi pomanjkljivosti kultivatorja oz. obdelave.

Težki kmetijski stroji, ki vedno bolj obremenjujejo tla, prinašajo poleg koristnih tudi škodljive učinke. Vedno večje zgoščevanje tal je povzročilo spremembe v izbiri priključkov za poletno obdelavo hmeljišč. Namesto kultivarjev z lastovičastimi nogačami so zato prišli v ospredje kultivatorji s suličastimi nogačami, namesto plužnih glav za osipanje pa krožne brane in njim podobna orodja. Zaradi neprimernosti orodij in napačne izbire teh za določene talne razmere, je poletna obdelava hmeljišč pogosto in marsikje pomanjkljiva, na kar kaže tudi vedno večja zapleveljenost hmeljišč s trajnimi pleveli koreninci, ki jih pri obdelavi lahko uničujemo le z globokim spodrezovanjem, česar pa s kultivatorji s suličastimi nogačami ne moremo doseči. Pri tem gre tudi za to, da nekateri sploh niso primerni za površinsko obdelavo, ampak so namenjeni rahljanju brazd na preoranih poljedelskih površinah. Le ti imajo samo sedem nogač, ki so narazen več kot 40 cm. Zaradi neprimernih orodij je za dosego minimalno potrebnega učinka potrebno obdelovati več in že na škodo, četudi bi večje stroške zanemarili.

Glede na velike pomanjkljivosti poletne obdelave hmeljišč, ki je imela za posledico zmanjševanje rodnosti hmeljišč in za kar so bila v veliki meri zaslužna neprimerna orodja, so bili pred nekaj leti za obdelavo hmeljišč zasnovani ustrezni kultivatorji, opremljeni tudi z osipalnimi napravami. Izdelovala

jih je Strojna Hmezad, sedaj Tehnos. Zasnovani so tako, da z njimi v celoti poskrbimo za poletno obdelavo hmeljišč. Na dveh okvirjih je možna priprava treh kultivatorjev in dveh osipalnih naprav, in sicer:

- okvir 9/18 omogoča izvedbo kultivatorja s suličastimi in lastovičastimi nogačami in osipalno napravo z diski  $\varnothing$  51 cm.
- okvir 13/13 je kultivator z zgoščenimi suličastimi nogačami in osipalno napravo z diski  $\varnothing$  60cm.

Praviloma bi morale imeti vsako gospodarstvo vse tri tipe kultivatorjev in oba osipnika kar je možno na dveh ali ugodneje na treh okvirjih, da se izognemo premontažam. Tako bi lahko hmeljišča vse poletje uspešno obdelovali z manj škodljivimi posledicami za tla in rastline.

Kultivatorji s suličastimi nogačami manj kvarijo strukturo zemlje kot z lastovičastimi, so pa manj učinkoviti pri zatiranju plevelov. Z zgotovitvijo nogač se ta učinek poveča, potrebna globina obdelave za prekrivanje obdelanosti pa zmanjša na dopustno in primerno globino poletne obdelave 8 - 12 cm. S teh vidikov standardni poljedelski kultivator s sedmimi nogačami ni primeren za površinsko medvrstno obdelavo. Če bi n. pr. hoteli zemljo prerahljati enakomerno do globine 14 cm, bi morale nogače rezati v globino 27 cm. Ni izvedljivo, še manj dopustno!

### Delovne značilnosti kultivatorjev s suličastimi nogačami

Vrsta kultivatorja	Število nogač in razmik sledi v cm	Potrebna globina obdelave za 100 % prekrivanje v cm		Premer diskov za osipanje v cm
		do polovice globine	na površini	
1. poljedelski kultivator	7/23	27	14	-
2. kultivator z osipalnikom	9/18	21	11	51
3. kultivator z osipalnikom	13/13	15	8	60

Poljedelski kultivator (1) ni primeren za medvrstno obdelavo, razen če bi bil opremljen z lastovičastimi nogačami širine 25 cm, kajti s suličastimi reže v zemljo le globoke sledi, skozi katere se izgublja vlaga in ohranja rast plevelov.



foto: M. Veronek

Kultiviranje po zadnji napeljavi in dognojevanju je lahko globoko.

Kultivator št. 2 je primeren za normalne talne razmere (strukturna tla ob primerni vlažnosti) za obdelavo hmeljišč skozi vse leto. Je lahko opremljen s suličastimi ali lastovičastimi nogačami. Za zatiranje plevelov mora biti opremljen z lastovičastimi nogačami, ki se morajo prekrivati vsaj 2 cm. Z njim lahko plitvo kultiviramo po napeljavi vodil in pred napeljavo hmelja ter po osipanju. Brez rabe tega kultivatorja se hmeljišče slej ko prej zapleveli s trajnimi pleveli. Če je opremljen s suličastimi nogačami, je manj primeren za plitvo površinsko obdelavo in za zatiranje plevelov, spuščen na 15 cm sega že v območje aktivnih korenin, zgornjo plast zemlje pa prerahlja le do globine cca. 5 cm. Pri suhi zemlji dela velike nezaželjene grude, pri prevlažni pa le zarezne s premajhnim učinkom rahljanja, zelo primeren pa je za kultiviranje po napeljavi hmelja do sipanja. Poznejše globoko kultiviranje bi bilo škodljivo. Začetna spomladanska in zadnja poletna kultiviranja naj bi bila v normalnih pridelovalnih razmerah plitva iz več razlogov: prevlažna tla spomladi in varovanje vlage poleti, varovanje korenin in uničevanje plevela i.p. Z namestitvijo diskov za osipanje je omogočeno kultiviranje in plitvo osipanje obenem.

Kultivator št. 3 je opremljen s trinajstimi suličastimi nogačami in je zasnovan tako, da varuje strukturo zemlje, varuje vlago v tleh, učinkoviteje zatira plevela in obdeluje zemljo v trših razmerah. Je primeren za obdelavo zemlje skozi vse leto, posebno uspešen pa je pri obdelavi stlačenih, suhih in bolj trdih tal, ko obdelava z običajnimi priključki ni več možna oz. ni zadostna. Je lahko predhodnik za obdelavo lastovičastemu, za globoko spodrezovanje, če je hmeljišče zapleveljeno s koreninskimi pleveli, kakor tudi za rahljanje zemlje pred osipanjem. Sicer pa lahko z njim plitvo obdelujemo, uspešno uničujemo enoletne plevela in v večji meri tudi trajne. Obdeluje (reže) 50 % širine (površine) in se po učinku približuje lastovičastemu 9/18 in je primernejši od istega s suličastimi nogačami. Na voljo je osipalna naprava z diskom  $\varnothing$  60 cm za zadnje visoko osipanje.

Lastovičasti 9/18 in suličasti kultivator 13/13 popolnoma zadostita zahtevam poletne obdelave hmeljišč, če sta opremljena z osipalnimi glavami, pa tudi osipanju.

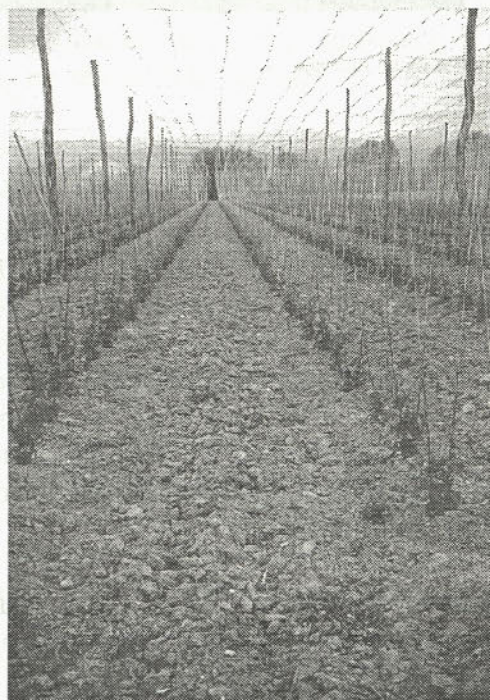


foto: M. Veronek

Prvič moramo ogrniti, ko pleveli niso večji kot 5 cm, to je čimprej po napeljavi hmelja.

Zmerno osipanje hmelja je koristno. Fiksira trte, da jih veter ne odlomi, prekrije in duši plevela, omogoči pa tudi rast rosnih korenin, ki so v slabih rastnih razmerah tudi zelo koristne za pridelek. Pretirano visoko osipanje ni potrebno in je v neugodnih

sušnih letih lahko celo škodljivo. Iz sredine vrste odtegne preveč zemlje, ki v grebenu ni izkoriščena, povzroča pa težave pri jesensko- spomladanski obdelavi hmeljišč.

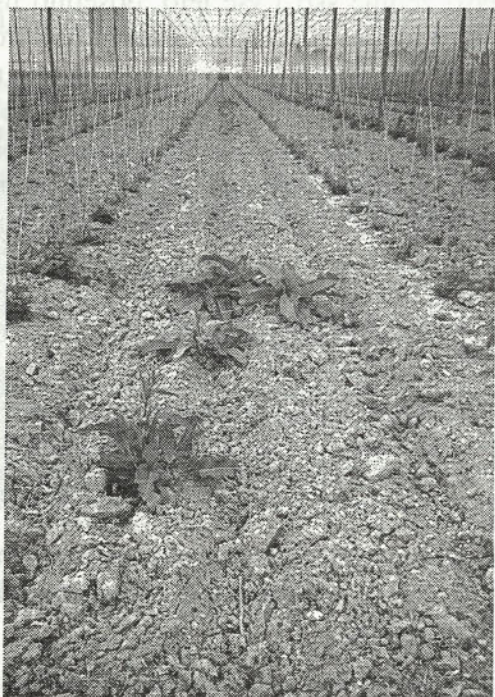


foto: M. Veronek

Redke sulice jih ne zadevajo.

Glede na to, da moramo plevela krotiti samo z obdelavo, je potrebno več osipanj, torej 3, če štejemo tudi tistega prvega takoj po napeljavi hmelja. Za to prvo osipanje je primerna krožna brana s priključki, ki bolj narivajo zemljo v vrsto. To naj bi bil enak učinek kot nekoč nakopavanje ob napeljavi, a še z učinkom uničevanja plevelov. Priključke, ki imajo navpično postavljene diske, zanaša in je zato več težav pri globoki obdelavi. Osipanje z običajnimi pluznimi glavami je zadovoljivo izvedljivo le ob ugodnih talnih razmerah.

Glede na to, da je čas za osipanje kratek, vremenske razmere pa malokdaj ugodne, so diskovne osipalne glave, ki delajo po principu diskovnega pluga, najbolj sprejemljiva in poceni rešitev. Delo z njimi je možno tudi v bolj suhem. To je še posebno dobrodošlo, da nam pleveli v vrsti ne zrastejo previsoko. Torej čas prvih dveh osipanj, pleveli bolj narekujejo kot rast hmelja.

Zadnje osipanje naj bi bilo končano pred bujnim razrastom korenin v medvrstni prostor, to je, ko hmelj doseže vrh žičnice, konec junija, začetek julija.

Po zadnjem osipanju sledi le plitva obdelava medvrstnega prostora, lahko pa jo tudi opustimo in plevela mulčimo oz. sejemo podorine. Hmeljišča, ki so zaplevljena s trajnimi pleveli, obdelujemo do konca vegetacije in vanje ne sejemo podorin.

Dognojevanje hmeljišč združujemo vedno z obdelavo, vendar nikoli tako, da bi zadelovanje gnojil izvajali posebej, razen če ni šlo drugače.

Pretirana in pomanjkljiva obdelava je škodljiva za zemljo in rastlino, smotrna pa koristi, kar je bilo ugotovljeno tudi s poskusi pri hmelju.

Z zmanjšanjem prehodov ohranjamo strukturo in vlago v tleh, rodnost nasadov, stroje in energijo, pa tudi sebe. Poleg znanja je potrebno tudi dobro orodje. Sicer pa: ne verjemite vsega, kar napišejo drugi. Prepričajte se sami in izplačalo se vam bo.

M. Veronek



Gradbena  
mehanizacija

tel.: 063/701-162  
Šešče 67, 3312 PREBOLD

OPRAVLJAM:

- vsa zemeljska dela  
z rovokopačem

## UNIČEVANJE DIVJEGA IN PODIVJANEGA HMELJA

Marsikateri lastnik zemljišča, ki opazi samorasli hmelj na obrobju svojega posestva, ga smatra kot zanimivo posebnost. Ta lepa rastlina, ki je tudi okrasna in zdravilna, pa lahko hmeljarjem povzroča velike težave.

Vsem, ki se ne ukvarjajo s hmeljarstvom, je zanimiva posebnost, da je hmelj dvodomna rastlina. Poznamo torej ženske rastline, ki tvorijo ženska socvetja - storžke in moške rastline, ki tvorijo moška socvetja. V času cvetenja se cvetni prah prenaša s pomočjo vetra od moške na žensko rastlino in ta pod lističi v storžkih tvori drobna semena, iz katerih lahko zraste mlada rastlina.

V plantažnih nasadih gojimo samo ženske rastline. Te v storžkih tvorijo lupulin, rumen prah, ki vsebuje veliko eteričnih olj in hmeljnih smol. Te snovi so zanimive za pivovarsko in drugo industrijo. Njihova vsebnost je največja v pravilno zrelih, pravilno posušenih, skladiščenih in neosemenjenih storžkih. Hmeljna semena torej znižujejo uporabno vrednost hmelja, njegovo kvaliteto in predstavljajo tudi mehansko oviro pri predelavi posušenega hmelja.

Ker v pridelavi hmelja ne vzgajajo iz semena, ampak ga razmnožujejo z deljenjem starševskih rastlin, (najpogosteje so sadike del podzemnega stebela, v zadnjih letih pa tudi nadzemnega stebela), moških rastlin praktično ne gojijo. Izjema so poskusni nasadi Inštituta, ki ima nekaj moških rastlin za križanje pri vzgoji novih kultivarjev, vendar so moška socvetja izolirana, tako da ženskih rastlin ne oprašujejo nenadzorovano.

**Edini vir hmeljnega cvetnega prahu je torej samoraslo ali divje rastoč hmelj.** V Sloveniji je v vseh nižinskih predelih, kjer je dovoj toplo, moč najti samorasli hmelj. Raste predvsem ob vodotokih, na lažjih in zračnih tleh, v skupinah grmovja in drugih srednjevisokih rastlin, kjer ima primerno oporo. Cvetni prah, ki ga tvorijo moške rastline, lahko veter nosi tudi do 10 kilometrov daleč. Ker se s tem ogroža kakovost pridelka gojenega hmelja, je v Sloveniji s posebnim odlokom<sup>(1)</sup> določeno, da morajo vsi lastniki zemljišč na svojih posestvih poskrbeti, da bo samorasel hmelj uničen preden cveti oziroma do sredine junija.

<sup>(1)</sup> Odlok o obveznem uničevanju češminovega grma ter divjega oziroma podivjanega hmelja, UL SRS št. 20, Ljubljana, 10.10. 1978.

Ekološko najbolj sprejemljivo je **mehansko uničevanje divjega hmelja**, pri katerem trte enostavno spodrežemo čim niže, ko jih dosežemo. Rastlina se kmalu posuši, cvetovi pa se ne oblikujejo. Takšen ukrep je samo preprečevanje, da ne bi hmelj cvetel, saj rastline s spodrezovanjem ne uničimo. Čeprav bo rahlo oslABLJENA, ker ne bo imela zelenega dela, da bi prehranila koreniko, bo naslednje leto zopet odgnala. Ta način odstranjevanja priporočamo predvsem v bližini vrtov, za hmelj, ki raste v živih mejah, ob vinogradih in brajdah ali blizu drugih gojenih rastlin.

**Samorasli hmelj pa lahko zares izkoreninimo samo z uporabo herbicida.** Odločili smo se samo za tiste herbicide, ki so okolju in nam prijaznejši, ki se hitro razgradijo in ne puščajo obstojnih in škodljivih ostankov. V skupino okolju prijaznejših herbicidov uvrščamo pripravke na podlagi glifosata, ki jih nanesemo na zelene dele rastline.

Na osnovi glifosata so na trgu herbicidi: **BOOM EFEKT, CIDOKOR, ROUNDUP** in **GLYF**, (vse uporabljamo kot neselektivne herbicide za enoletne plevelce v odmerku 2 do 3 litre na hektar, za koreninske plevelce kot so osat, ščavje, slak, robide, plazeča pirnica pa od 5 do 10 l/ha). Ker je aktivno površino, ki jo pri uničevanju samoraslega hmelja škropimo, težko izračunati, vam priporočamo, da naredite 2% koncentracijo (2 dcl npr. boom efekta na 10 l vode). Do 40 % manjša poraba glifosata je mogoča ob dodajanju posebnega sredstva pod trgovskim imenom HYSRAY ali PINOVIT K v 0,5 % koncentraciji.

Pri uničevanju samoraslega hmelja z nahrbtno škropilnico se morate zavedati, da sredstva na osnovi glifosata uničijo vse zelene rastline z njihovimi koreninami vred. Nevarna so tudi grmom in lesnatim rastlinam, če padejo na zeleno listje. Zato je treba škropiti z zelo nizkim tlakom in zelo usmerjeno na rastlino hmelja. Seveda ne smemo škropiti, ko piha veter, ker herbicidni oblak hitro zanese na neželena mesta. Po škropljenju pa se mora herbicid vsrkati v rastline, zato vsaj 2 uri ne sme deževati.

Škropljenje z nahrbtno škropilnico priporočamo samo izkušenim škropilcem oziroma kmetom, ki poznajo način delovanja glifosata in pa tam, kjer raste hmelj v skupini (npr. deponije izravnanih sadik, hmeljevine) ali kjer so področja teže dostopna ali pa preobsežna za posamično tretiranje.

**Na splošno pa priporočamo, da lastniki zemljišč, ki najdejo samorasel hmelj na svojih parcelah, tega uničijo mehansko ali pa ga premažejo s koncentrirano raztopino glifosata.** Za mazanje delov trt ali listja si pripravite raztopino voda:glifosat v razmerju 1:1 ali 1:2, kar pomeni, da pomešate npr. en deciliter sredstva na osnovi glifosta z enim ali dvema decilitroma vode. Sredstvo nanesete na majhen del rastline (20 cm trte ali nekaj listov), z razporeditvijo glifosata po hmelju pa bo propadla cela rastlina. Ker pri nas v prodaji še ni mazalnih naprav za posamično nanašanje herbicida, si pomagajte s čopičem ali gobico na podaljšanem držaju, da boste dosegli trto tudi v poraščenem pasu grmovja.

Čeprav sodi glifosat v najmanj strupeno skupino pesticidov, so ob njegovi uporabi obvezni vsi varovalni ukrepi, saj je vseeno strup. Pri delu si roke obvezno zavarujte z gumijastimi rokavicami, obujte škornje in dolge hlače. Obvezen je tudi ščitnik - filter za usta in nos. Med delom ne smete uživati hrane in pijače ali kaditi. Pazite pa tudi na okolico! Če padejo kapljice herbicida na katerokoli zeleno

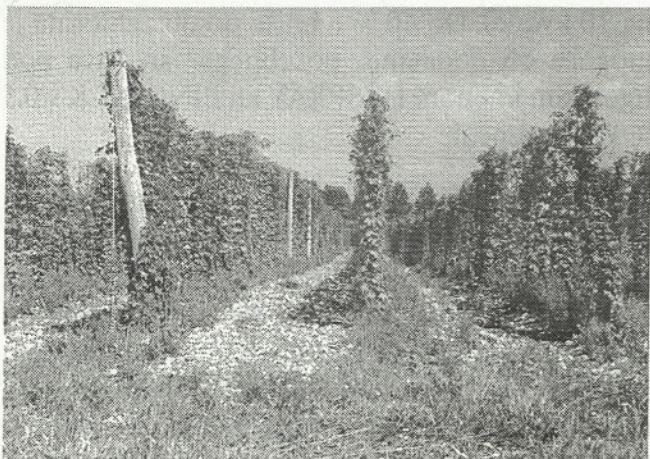
rastlino, se bo ta delno ali popolnoma posušila. Ne samo, da je to hud in na oko nelep pogled, tudi škodo na gojenih rastlinah lahko povzročite.

Naj zaključim z apelom vsem lastnikom zemljišč, še posebej tistim, ki niste hmeljarji, da se zavedate, da vsaka divje rastoča MOŠKA rastlina lahko povzroči veliko škodo v pridelovalnih nasadih. Osemenjeni storžki so manj vredni tudi v denarju. Naj ne bo samo kmetijski inšpektor tisti, ki vas bo s kaznijo primoral k uničenju samoraslega hmelja, pač pa vas bo že lastna vest in pripravljenost pomagati sosedu pripravila do odstranitve hmelja.

V Savinjski dolini Hmeljna komisija Slovenije letos ponovno (po štiriletni prekinitvi) organizira akcijo uničevanja divjega in podivjanega hmelja. Akcija bo izvedena do 15. junija, v njej pa sodelujejo Kmetijska svetovalna služba, republiški upravni organ, pristojen za kmetijstvo v občini Žalec, občinski kmetijski inšpektorji, kmetijske zadruge in Društvo podeželske mladine v občini Žalec. Ker pridelujejo hmelj še v drugih občinah, prosimo tudi vse sorodne organizacije v občinah na področju Koroške, Štajerske in Dolenjske, prav tako pa individualne lastnike zemljišč, da na svojih območjih pristopijo k zatiranju samoraslega hmelja.

Vlasta KNAPIČ

## FOTO UTRINKI



Jošt Ivan še vedno vztraja pri poskusu hmelja na nizki opori. z minimalno obdelavo.



Z lastovkami bi odleteli !!

foto: M. Veronek



## ZA USPEŠNO SAJENJE VZGOJA "MINI" UKORENINJENCEV BREZVIRUSNIH SADIK HMELJA

Za uspešno sajenje hmelja ni dovolj imeti kvalitetnega sadilnega materiala, ampak je potrebna dobra priprava zemlje in izvedba sajenja, o čemer je bilo nekaj napisanega v Hmeljarju oktobra 1995 - Premena hmeljišča nekoliko drugače, in marec-april 1996 - Rastni substrati namesto komposta pri sajenju brezvirusnih sadik hmelja. Prav tako pa ni dovolj dobro pripravljena zemlja in sajenje v kompost, če moramo saditi šibek sadilni material. Preizkusil sem vse variante hkrati in uspeh ni izostal. Nič novega nisem ugotovil: vzrok za veliko število praznih mest v mladih brezvirusnih nasadih hmelja je pretežno šibek sadilni material. V tem se poskusi in praksa ne razhajajo. Posamezniki sicer včasih trdijo drugače, a tem laže je razpravljati o problemu, kolikor bolj smo oddaljeni od njega. Tako tudi nasprotujejo ukoreninjanju brezvirusnih sadik, ker se baje v ukorenišču sadike z virusi v večji meri ponovno okužijo. Čeprav to ni preverjeno, je res, da pri klasičnem načinu ukoreninjanja sadik ta možnost vsekakor obstoja. Vendar drugačna rešitev problema do sedaj ni znana oz. kako na enostaven in cenen način priti do krepkega sadilnega materiala.

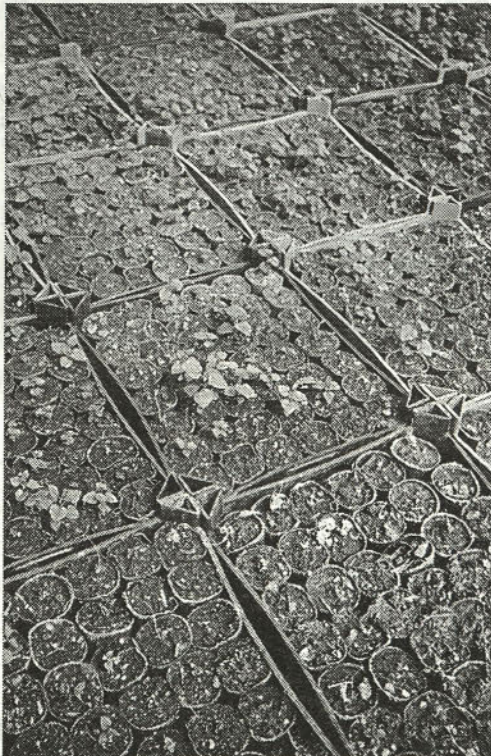


foto: M. Veronek

Po ukoreninjanju ni več nevarnosti, da bi v nasad sadili speče sadike.

Na zasajanje novega hmeljišča je treba misliti vsaj eno leto prej, sploh pa na pripravo krepkih brezvirusnih sadik, saj vzgoja močne brezvirusne sadike, neke vrste "mini" ukoreninjencev traja skoraj eno vegetacijsko dobo, odvisno od tega, kdaj z vzgojo začnemo.

Postopek vzgoje oz. pridobitve mini ukoreninjencev sem za proizvodne potrebe izpeljal po svoji zamisli in je v osnovi zelo preprost. Tudi ni v nasprotju s pogledi previdnejšev, saj so možnosti reifikacije sadik z virusi manjše, kot če bi se krepile v nasadu, pri čemer bi jih tudi veliko propadlo in nastalo prav toliko praznih mest.

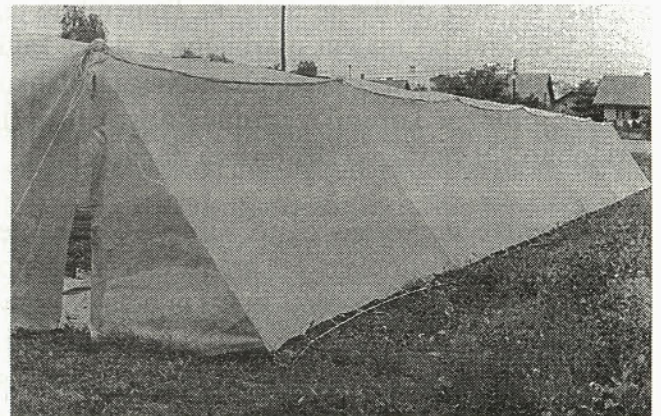


foto: M. Veronek

Mrežna tkanina ni primerna za senčnico, ker zbira dežne kaplje, ki s stekanjem poškodujejo rastline. Polna senca ni primerna!

Zelene olistane brezvirusne sadike v šotnih lončkih, ki so na razpolago iz rastlinjaka od začetka maja dalje, smo prenesli v senčnico, postavljeno na prostem in polno obsijano s soncem. Senčenje je bilo izvedeno tako, da je bila čez preprosto ogrodje (neke vrste mini žičnica brez vzdolžnih žic), položena črna mreža s 50%-nim snečenjem. Učinek senčenja preprečuje škodljive vročinske udare. Razlike ob vročini presežejo 10 stopinj C. Glede osvetlitve so bile ustvarjene podobne razmere kot v nasadu. Senčnica je bila obdana z mrežo tudi s strani. Tla senčnice morajo biti prekrita s črno porozno MP folijo, ki jo uporabljajo vrtnarji za podlago na gredah v rastlinjaki in na prostem za odlaganje oz. nego rastlin. Folija (tkanina) mora biti prepustna za zrak in vodo, preprečiti pa mora rast plevelov. Rastline oz. olistane sadike se zložijo na



foto: M. Veronek

Šotni lončki s sadikami lahko ostanejo tudi v platojih. Kvaliteto mini ukoreninjencev bi se dalo še izboljšati, a bi jih podražilo. Spleteni poganjki so resna težava pri sajenju.

folijo tako kot na gredah, da je možno po potrebi sredino doseči z obeh strani. Rastejo brez opore, vendar ne brez oskrbe in nadzora. Pomembno je, da so večkrat po malem oskrbljene z vlago, kajti šotni lončki se hitro izsušijo, preveč vlage pa lahko izzove bolezn korenike (prepustnost folije!). Podobno kot za vlago velja tudi za dognojevanje.

Ko korenike prerastejo steno šotnega lončka, je potrebno začeti z dodajanjem hranil. Dognojemo lahko le s hranilno raztopino, za kar pridejo v poštev foliarna gnojila v priporočeni koncentraciji. Izberemo gnojilo z uravnoteženim razmerjem, s poudarkom na dušiku in kaliju, skladno s potrebo hmelja. Granulirana NPK gnojila požigajo poganjke na osnovi in sadike propadejo, razporeditev hranil je slaba in nezadostna, zato ne pridejo v poštev. Oskrbo s hranili je koristno kontrolirati tedensko, torej tako kot poteka dognojevanje. Za ugotavljanje potrebe po dognojevanju se lahko opiramo na izkušnje, občasno pa so potrebne meritve elektroprevodnosti z v ta namen pripravljenim merilnikom, ki je potreben pri gojenju rastlin na industrijsko pripravljenih substratih.

Z ohranjanjem zdravstvenega stanja rastlin ni bilo težav. Rahlo prepustna folija loči sadike-rastline od tal, jih varuje pred preveliko evaporacijo iz zemlje in jih nekako drži na suhem. Sadike varujemo podobno kot v nasadu, le s to razliko, da jih varujemo pred peronosporo bolj preventivno, pozorni pa moramo biti tudi na morebitni pojav drugih bolezni. Z zatiranjem rdečega pajka ni težav, saj lahko uporabimo učinkovita sredstva (z

delovanjem za vse stadije), ki so sicer za hmelj prepovedana.

Pri okoreninjanju sadik na foliji v senčnici oz. v mrežniku se sadike zaradi majhnega prostora in omejenih možnosti rasti ne razrastejo tako in toliko, kot bi se v dobro oskrbovanem ukorenišču, saj tega tudi ne želimo. Pojavile bi se najbrž večje težave in manj koristi. Da ne pride oz. ni prišlo do prevelike in že škodljive gostote rastlinske mase, je možno rast v dolžino malo zadrževati in rastlino zgostiti, krajšati internodije. Za zgoščevanje rastline oz. dosego pritlikavosti in znosnih rastnih razmer, smo na začetku, pred preraščanjem, škropili s sredstvom topflor (AF), v 0,05%-ni koncentraciji in po navodilih o uporabi sredstva. Število tretiranj je prepuščeno lastni presoji (min. 2x) in odvisno od rastnih razmer. Poznejša tretiranja niso toliko učinkovita kot začetna.

Pridelovanje mini ukoreninjencev zglada po opisu sicer komplicirano in težavno, v resnici pa to sploh ni. Za hektar hmeljišča je potrebno le cca. 20 m<sup>2</sup> učinkovite površine senčnice, česar pa ni težko obvladati. Za malo več denarja kot če bi to bolje opravil strokovnjak.



foto: M. Veronek

Močna sadika, močna rast, tudi v slabših rastnih razmerah.

Oskrba nasada prvoletnika, zasajenega z MINI ukoreninjenci, je cenejša in manj zahtevna kot če sadimo šibek sadilni material. Nasad da že v prvem letu nekaj pridelka, za drugoletnik pa se še ne ve. Do sedaj je ugotovljeno (15. maj), da je rast drugoletnika aurore začela pospešeno in tudi popolnjenost nasada je dobra. Morda bo ta način pritegnil še koga, če ne bo veta na inovacijo, kot se je že zgodilo.

Milan Veronek

# EKONOMSKA RAZMIŠLJANJA O PRIDELAVI HMELJA

## UVOD

V stabilnih gospodarskih razmerah in tržnem gospodarstvu imajo odločitve, ki temeljijo na podjetniški ekonomski presoji, vedno večji pomen. To velja za hmeljarska gospodarstva tem bolj zato, ker je v hmeljarsko panogo dolgoročno vložena veliko kapitala, in to v specifična osnovna sredstva, katerih uporabe ne moremo fleksibilno spreminjati. Zato so podjetniške odločitve večinoma dolgoročnega značaja in se spremenjenim razmeram težko na hitro prilagodimo. Prav zato moramo vsako odločitev v hmeljarstvu toliko bolj temeljito pretehtati, zanjo pa potrebujemo zanesljive informacije in jasno dolgoročno strategijo. Za ekonomsko presojo ne zadostuje le statična knjigovodska kalkulacija stroškov pridelave in primerjava le-teh s prodajno ceno ter tako ugotavljanje dobička ali izgube panoge. Potrebno je upoštevati mnogo bolj zapletene medsebojne povezave med panogami na kmetiji, kakor tudi med družino in kmetijo. Vedno je treba gledati kmetijsko gospodarstvo kot celoto. Zato pri sprejemanju podjetniških odločitev uporabljamo sistemski pristop, dinamično analizo, upoštevajoč načela mejnih in oportunitetnih stroškov.

Za hmeljno tržišče je značilno, da se ne odvija v ožjih regionalni okvirih. Oblikuje se kot globalno svetovno tržišče, ki ga obvladuje le nekaj multinacionalnih trgovskih hiš. Zato se tržni pogoji oblikujejo v svetovnem merilu. Zato je tako pomembno, da pri sprejemanju podjetniških odločitev dobro poznamo stanje, gibanja in tendence na tako zamotanem hmeljnem trgu.

## GIBANJA IN TENDENCE NA SVETOVNEM HMELJNEM TRGU

O svetovnem hmeljnem trgu smo že večkrat govorili. Tudi v nekaterih prispevkih na seminarju je o tem že bilo govora. Zato o tem le na kratko.

Ponudba hmelja na svetovnem trgu še vedno presega povpraševanje. Razlogov za to je več. Pozitiven trend porabe piva se je upočasnil. Medtem ko je znašal včasih okrog 4% letno, je v obdobju 1986-1993 znašal le še 2,3%. Predprodaja in velika ponudba zagotavlja pivovarjem večjo gotovost, da ne bodo ostali brez hmelja. Zaradi izboljšane tehnologije varjenja piva, večjega deleža alfa-

kultivarjev in večje uporabe predelanih oblik hmelja, se odmerki hmelja v pivu zmanjšuje, kar povzroča, da trend povpraševanja po hmelju zaostaja za trendom proizvodnje piva.

Ponudba se takim gibanjem tudi iz podjetniških razlogov težko hitro prilagaja. Vzrok za to je velik delež stalnih stroškov pri pridelavi hmelja, ki jih predstavljajo dragi specifični stroji, sušilnice in druga oprema. Da bi hmeljarji bolje izkoristili obstoječa osnovna sredstva, povečujejo obseg pridelave in na tak način zmanjšujejo stroške (teorija obsega proizvodnje). Tako se pridelava namesto da bi se zmanjšala, še povečuje in na ta način še otežuje položaj na trgu.

Vsak hmeljar - posebno še večji - skuša tudi neposredno zmanjševati stroške. Z racionalizacijo pridelave zmanjšujejo vložek dela, materiala, za kar je nekoliko manj možnosti, in druge stroške. Tako prihaja do vedno ostrejših konkurenca na trgu med pridelovalci samimi. Da bi vzdržali v tej konkurenci, morajo hmeljarji ponujati vedno boljši hmelj in svojo provinienca hmelja tudi ustrezno promovirati. Ni torej slučajno, da vedno več govorimo o ekonomiki pridelovanja hmelja in trženju. Angleško združenje pridelovalcev novih sort je n. pr. za uvodni referat na svoji letni skupščini povabilo strokovnjaka za podjetništvo. O tem govori ob neki priliki tudi bavarski kmetijski minister. V Nemčiji so poleg hmeljarske zveze ustanovili t.i. hmeljarske krožke (Hopfenring), v katerem so združeni predvsem mladi napredni hmeljarji, zato da vse novosti tehnike pridelave čim prej uvedejo v prakso in proučujejo ekonomska vprašanja takih ukrepov.

## KAJ LAHKO UKRENEMO V TAKIH RAZMERAH?

Že večkrat smo ugotovili, da nas v takih razmerah lahko rešuje oz. rešujejo le:

- pridelovanje dobre kakovosti hmelja,
- manjši (konkurenčni) stroški pridelovanja.

Vse to lahko dosežemo na vrsto načinov, o katerih smo govorili že na predhodnih seminarjih in bomo tudi na letošnjem.

Glede kakovosti pa le to, da ameriški hmeljarji v svojih promocijskih prispevkih uspešno poudarjajo, da so uspeli zmanjšati primesi od 2,5% (povprečje let 1979/80) na blizu 1% (1984/88) in v letu 1991

na manj kot 1%. V letu 1994 so dosegli v povprečju le 0,75%, v letu 1995 pa spet nekoliko več (0,80%) primesi v svojem hmelju. Vsekakor pa so kar stabilno pod 1%. Kje pa smo mi? Ali razpolagamo s povprečnimi podatki o primeseh in analizi vzrokov in ukrepov, kako bi jih zmanjšali?

V stroških pridelave hmelja predstavlja delež stroškov osnovnih sredstev (če upoštevamo le amortizacijo, investicijsko vzdrževanje in zavarovanje brez stroškov kapitala in ob predpostavki, da so vsa osnovna sredstva maksimalno izkoriščena) okrog 40 %, delo 26 %, vsi ostali stroški pa 34 %. Če pa upoštevamo, da osnovna sredstva, posebno na manjših kmetijah, niso maksimalno izkoriščena, je delež teh stroškov še znatno večji. Zato se v našem prispevku želimo posvetiti prav njim.

### **PROBLEMATIKA STROŠKOV OSNOVNIH SREDSTEV**

Pridelava hmelja zahteva veliko specifičnih osnovnih sredstev od obiralnih strojev, sušilnic, skladišč, rezalnikov in drugih strojev. Vsak stroj, oz. naprava ima svojo največjo sezonsko zmogljivost, ki jo navadno merimo v hektarjih, ki jih stroj zmore v sezoni. To je tim. "prag maksimalne izkoriščenosti" (PMI). Ko površina hmeljišč prekorači ta prag, moramo nabaviti naslednji dodatni stroj. Zmogljivost obeh strojev pa zadošča do naslednjega PMI. Ko povečujemo površino hmeljišč do tega praga, se stroški osnovnih sredstev bolj ali manj hitro (v začetku hitreje, potem pa vedno počasneje) zmanjšujejo, pri PMI skokovito porastejo zaradi nabave novega stroja, potem spet padajo i.t.n. Pri dražjih osnovnih sredstvih, kot so n.pr. obiralni stroji in sušilnice, so ti skoki stroškov zelo veliki, saj dosega od 12 do 16 % skupnih pridelovalnih stroškov. Težava je še v tem, da ima vsak stroj drugačen PMI. V tem primeru se osredotočimo na najdražja osnovna sredstva. Ta pa sta v našem primeru obiralni stroj in sušilnica. Zato so najznačajnejši pragovi za velika posestva 25 do 30 ha in mnogokratnik te površine; za kmetije z manjšimi stroji pa od 8 do 10 ha. S približevanjem površine hmeljišč tem pragovom lahko znatno zmanjšamo pridelovalne stroške. Seveda so možne še drugačne odločitve; n.pr. nakup rabljenih strojev, ki so sorazmerno poceni, ali koriščenje strojev daljše obdobje, kot je predvideno po časovni amortizaciji (življenjska doba). V obeh primerih pa tvegamo, da se bodo stroški vzdrževanja pretirano povečali ali

pa bo stroj zaradi podaljšane rabe že tehnološko zastarel in zato zahteval več delovne sile ali pa dela ne bo opravil tako kakovostno, kot to zmorejo novejši stroji.

Vsa ta razmišljanja pojasnjujejo, zakaj se površine hmeljišč na kmetijo v svetu hitro povečujejo. N.pr.v Nemčiji se je povprečna površina hmeljišč na kmetijo od leta 1953 do 1995 povečala od 0,58 na 6,69ha, ustrezno pa se je zmanjšalo število kmetij, ki še gojijo hmelj. Priče smo torej naslednjemu procesu: perspektivne hmeljarske kmetije povečujejo hmeljišča, druge pa opuščajo pridelavo hmelja. Tudi pri nas poteka podoben proces, vendar mnogo počasneje. Zaradi majhnih kmetij bo pri nas teže doseči današnji tehniki ustrezno velikost hmeljišč na kmetijo.

Kakšne so možne rešitve? Skupna raba strojev in naprav v okviru strojnih krožkov omogoča prilagajanje površine hmeljišč zgoraj omenjenim pragovom in na ta način zmanjšanje stroškov pridelave. Vsak hmeljar bo moral presoditi, koliko ga lahko stane nekoliko večja udobnost lastnega stroja v primerjavi s skupno rabo, ki je sicer nekoliko manj udobna, a mnogo bolj gospodarna. Druga možnost je specializacija nekaterih kmetij za opravljanje storitev z večjimi stroji. V tem primeru strošek opravila ni več pretežno stalen strošek, ampak postane kot storitev spremenljiv strošek na hektar. Zato v tem primeru velikost hmeljarske kmetije ni več tako pomembna. Vendar bi ta problematika zahtevala več časa in prostora za dovolj poglobljeno razpravo in iskanje specifičnih rešitev za posamezne hmeljarske kmetije.

### **ZBIRANJE POVRATNIH INFORMACIJ**

Drugo vprašanje, na katerega želim opozoriti, je zbiranje povratnih informacij o tem, kako vreme v posameznih letih, rastišče, gnojenje, varstvo in drugi agrotehnični ukrepi vplivajo na pridelek in njegovo kakovost.

Za ta namen bi potrebovali veliko število "vzorčnih parcel", na katerih bi zbirali celo vrsto podatkov: od gnojenja (vrsta gnojila, količina, datum gnojenja), varstva (pojav bolezni in škodljivcev, vrsta, koncentracija, količina pesticidov, datum aplikacije i.dr.), izvajanja posameznih agrotehničnih ukrepov, do podatkov o količini in kakovosti pridelkov ter drugih podatkov pomembnih za opredelitev input-output razmerja (to je razmerje med tistim, kar vlagamo, in tistim, kar dobimo). Povprečni podatki za cele kmetije ali posestva za tako poglobljeno

proučevanje niso primerni, ker so v njih navadno pomešane razne parcele z različnimi lastnostmi tal, včasih tudi skupni podatki za vse kultivarje.

Več let sistematično zbirani (čim daljša je časovna serija podatkov, tem bolj zanesljive so povratne informacije) in z ustreznimi statističnimi metodami obdelani podatki z vzorčnih parcel dajejo veliko bolj splošno veljavna spoznanja o input-output razmerjih kot eksaktni poskusi. V Nemčiji že vrsto let koristno uporabljajo te raziskave tudi v hmeljarstvu. Razvili so ustrezne računalniške programe, s katerimi te podatke obdelajo in preoblikujejo v koristne informacije, ki so prepotrebne prav v takih kriznih razmerah kot so sedanje.

Zato predlagam:

- da se v okviru raziskovalnega programa Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo zasnuje dovolj širok raziskovalni projekt za zbiranje in analizo parcelnih podatkov v hmeljarstvu,
- da se v programu da večji poudarek razvoju oz. racionalizaciji tehnike pridelave hmelja, vključno z ekonomsko presojo učinkov le-teh.

Le znižanje stroškov pridelave in odlična kakovost, podprta z ustrežno promocijo, bo omogočila ohranitev oz. preživetje slovenskega hmeljarstva. Za to pa je potrebna tudi taka organiziranost slovenskih hmeljarjev, ki bo omogočala dolgoročno osredotočeno ponudbo slovenskega hmelja na svetovnem trgu.

dr. L. ČETINA

## ZANIMIVOSTI IZ HMELJARSKEGA SVETA

**Iz Poročila o zasedanju Znanstvene komisije IHB,** ki je zasedala od 25. do 28. julija 1995 v Strasbourgu v Franciji, lahko zasledimo določene strategije žlahtnjenja hmelja v svetu. Poglejmo nekatere od njih!

Znanstveniki si mnogo obetajo od uporabe biotehnologije pri žlahtnjenju hmelja. Z inštituta v Hüllu v Nemčiji, kjer so že pred 5 leti začeli proučevati možnost uporabe biotehnologije v hmeljarstvu, so poročali o prvih rezultatih. Predvsem si obetajo skrajšanje časa žlahtnjenja novih kultivarjev, ki bi bolj odgovarjale zahtevam hmeljne industrije: visoki pridelki, dobra kakovost, visoka vsebnost alfa smol in večja odpornost pred boleznimi in škodljivci, kar je bilo s klasičnimi metodami težje dosegljivo. Zato pričakujejo, da bo kombinacija klasičnih in novih metod biotehnologije dala boljše in hitrejšje rezultate v žlahtnjenju hmelja.

V ZDA so močno prisotne težnje, da bi vzgajili aroma kultivarje evropskega tipa (n.pr. halertauski, žateški, tetnanški tip hmelja), da bi na ta način postali neodvisni od uvoza evropskega hmelja. Zanimivo je tudi, da so vspešno vzgajili tudi nekaj tipov okrasnega hmelja.

Na hmeljarskem raziskovalnem inštitutu v Wye v Vel. Britaniji poudarjajo tri cilje žlahtnjenja hmelja:

- vzgoja odpornih kultivarjev, da bi zmanjšali uporabo pesticidov,
- vzgoja kultivarjev, ki omogočajo zmanjšanje stroškov (imajo ugodnejše input-output razmerje) s povečanjem produktivnosti proizvodnih dejavnikov, oz. zmanjšanjem vlaganja. V ta namen omenjajo žlahtnjenje nizkih kultivarjev z dovolj visokimi pridelki. Že v letošnjem letu pričakujejo priznanje treh takih kultivarjev.

Na Češkem so si postavili cilj žlahtnjenja hmelja v treh smereh: skupina kultivarjev z izredno aromo, skupina aroma kultivarjev s stabilno vsebnostjo alfa smol in pridelki 2000 kg na ha in skupino alfa kultivarjev z visoko in izredno visoko vsebnostjo alfa smol namenjen pretežno predelavi v ekstrakte. Sodobne raziskave v hmeljarstvu so usmerjene tudi v biološko varstvo z namenom, da bi uporabo pesticidov čim bolj zmanjšali tako zaradi varstva okolja kakor tudi zaradi zmanjšanja stroškov.

*(Povzeto iz "PROCEEDINGS OF THE SCIENTIFIC KOMMISSION OF THE IHGC", Strasbourg 25. do 28. julija 1995)*

Letošnji 44. kongres IHB, ki bo v Münchenu od 4.-7. avgusta letos, bo potekal istočasno s kongresom Evropske unije hmeljnih trgovcev. To je prvi poskus takega skupnega kongresa z namenom boljšega sodelovanja med hmeljarji in hmeljno trgovino. V zadnjih letih je že bilo nekaj sestankov med predstavniki obeh organizacij z namenom, da bi

ugotovili, katera so tista vprašanja, ki bi jih lahko bolj učinkovito reševali skupaj.

*(Iz vabila na 44. kongres IHB v Münchenu)*

dr. L. Četina

## IZ SVETOVALNE SLUŽBE

### PRIREJENI PREZRAČEVALNIK ZA GNOJEVKO

Gnojevka je mešanica blata in seča, ki se obnaša kot gosta tekočina. Nastaja v hlevih, kjer so živali vhljane na rešetkah ter blatijo in urinirajo v lagune oz. kanale izpod rešetk.

V lagunah oz. v gnojnih jamah je gnojevka skladiščena več mesecev in je izpostavljena anaerobni fermentaciji oz. zorenju ob odsotnosti zraka (kisika). Takšno zorenje ima za posledico precej negativnih učinkov ob uporabi gnojevke za gnojenje kmetijskih površin, zlasti travinja. Med najpomembnejšimi so visoke izgube dušika med razvozom in po njem (na okolju se odraža kot smrad) ter hujše poškodbe travne ruše, zlasti deteljin.

Eden od načinov zmanjševanja negativnih učinkov gnojevke na okolje je aeracija gnojevke, kar pomeni stalno vnašanje zraka v homogeno obdelano gnojevko.

Kmetje so v večini opremljeni z mešalniki za gnojevko na elektromotorni ali traktorski pogon. Zato se je g. UPLAZNIK Franc, kmet iz Matk pri Preboldu, odločil da mešalnik gnojevke na elektromotorni pogon preuredi tako, da bo poleg funkcije mešanja opravljal tudi funkcijo zračenja. S tem bi z minimalnimi stroški ob izkoriščenju obstoječe mehanizacije dosegel željeni učinek.

Na vhodu, kjer zrak vstopa v sistem, smo z anemometrom izmerili hitrost zračnega toka.

Odvisno od mešalnega vijaka znaša pretok zraka 1500 - 2500 l/min.

Aerator je opremljen tudi s časovno reguliranimi releji, s pomočjo katerih lahko poljubno nastavljamo intervale med posameznimi vklopi ter dolžino trajanja delovanja pri vsakokratnem vklopu.

Naprava obratuje na kmetiji že nekaj mesecev. Organoleptična ocena gnojevke je bistveno manjši smrad, manjša poškodba travne ruše, kemična analiza pa je pokazala tudi bistvene spremembe glede vsebnosti dušikovih spojin (amoniak, nitrat, nitrit).

Prve izkušnje kažejo, da je naprava učinkovita in tako dana primerna rešitev za nemoteno uporabo gnojevke za gnojenje obdelovalnih površin.

Dodatne informacije so na voljo pri avtorju ali pa na Kmetijski svetovalni službi Žalec.

Marko TEVŽ

#### **HMELJARJI !**

**Želite sprotno informacije ?**

**Kličite avtomatski odzivnik**

**9823**



# MED HMELJARJI

## V DELOVNI ENOTI ARJA VAS

Tokrat sem se ustavila na največjem slovenskem hmeljarskem obratu z zelo dolgim imenom Hmezad Kmetijstvo Žalec, Obrat Petrovče, Delovna enota Arja vas. Za tem dolgim naslovom se skriva kar 500 ha zemljišč, od tega 176 ha hmelja na dveh poslovnih enotah: v Arji vasi 81 ha in v Drešinji vasi 95 ha. Poleg tega pridelujejo še 60 ha koruze za silažo, 17 ha sladkorne pese in 33 ha pšenice. Sladkorna pesa je dopolnilna dejavnost šele zadnja leta in naj glede površin v kolobarju ne bi bilo težav. Največji delež površin pa pokrivajo travniki, saj jih je še vedno 215 ha, kljub temu da so 42 ha že vrnili Skladu za zemljišča.

O delu in življenju na tako velikem obratu sem se pogovarjala z Markom Gominškom, ki kljub mladosti z uspehom usklajuje delo delavcev svoje delovne enote in upošteva tehnološke nasvete sedeža organizacije. Odgovornost za toliko hmelja ni mačji kašelj.

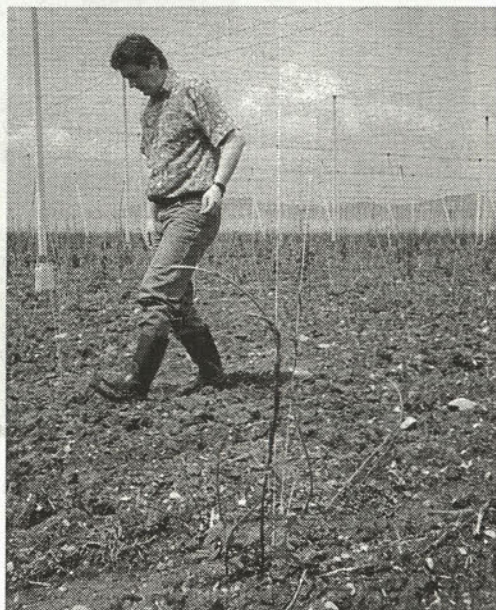


foto: M. Zupančič

Skrbno opazovanje hmeljišč, se bogato obrestuje.

*Kakšen je vaš sortni sestav in kako ste opremljeni za pridelovanje ?*

66 % vsega hmelja je sorta aurora, 14 % je savinjskega goldinga, 14 % bobka in nekaj malega

celeje. Lani pa smo poskusno nasadili tudi 5 ha sorte magnum. Varstvo hmelja opravljamo s 4 pršilniki in tudi oberemo ga s 4 obiralnimi stroji Bruff in enim SOH 1000. Vse se posuši na tračnih sušilnicah CER. V normalnih letih je to okrog 280 - 300 t hmelja.

*Znani ste po visokih pridelkih, saj tudi v pisarni visi cela vrsta priznanj. Kako lahko dosegate tako dobre pridelke na tako velikih površinah ?*

Na to je težko odgovoriti. Delamo po enotni tehnologiji tehnoloških služb Kmetijstva Žalec. Trudimo se s kar najbolj urejeno organizacijo in pa, seve, z zavzetim in skrbnim delom vseh ljudi v obratu.

Pesti nas še problem namakanja. Površine med Drešinjo vasjo in Levcem še vedno ne moremo namakati. Projekti so sicer že narejeni, vendar ni denarja.

*Kakšna je vaša starostna struktura nasadov in kako vam uspeva premena?*

Pri aurori je povprečna starost nasadov več kot deset let. Tudi savinjski golding še ni nasajen z brezviroznimi sadikami. Glede premene pa: so bila leta, ko smo imeli po 8 in več odstotkov premene. Danes pa nam je finančna situacija in denacionalizacija omogočata le okrog 5 %. Upamo, da se bo to v kratkem izboljšalo. Problemi so nastopili tudi pri prvih nasadih brezvirozne aure. Ker smo pozno dobili sadike in je vmes bila tudi suša, imamo sedaj ponekod tretjeletne nasade v kondiciji drugoletnikov. Zaradi svoje velikosti se s sadilnim materialom še vedno ne pokrivamo sami in nas še naprej oskrbuje Institut za hmeljarstvo in pivovarstvo.

*Koliko pa vas je na tako velikem obratu zaposlenih?*

Vključno s kuharicami, ki so zanesljivo pomemben člen, nas je 30. Pritičejo nam vsa dela v hmelju in na poljedelskih površinah, kar je v teku sezone oziroma vegetacije pač potrebno kombinirati. Za

konice del pa, seve, potrebujemo tudi sezonsko delovno silo. Za spomladanska dela je to od 80 - 100 ljudi, za spravilo pa jih potrebujemo najmanj 120. Največ sezonske delovne sile imamo iz drugih držav bivše Jugoslavije. S tem pa je povezana tudi problematika urejanja ustrezne dokumentacije, ki je sicer v občini Žalec dobro rešena, je pa problem, ker se dostikrat zgodi, da človeka, za katerega se pridobe vsa dovoljenja, potem v sezoni ni in je treba vse početi znova.



foto: M. Zupančič

Letos so tretjeletno brezvirusno auroro napeljevali le 2-3 poganjke na vodilo.

Ko sva se sprehodila po hmeljiščih, sem spoznala, da tukaj resnično ne glede na tako velike površine, hmeljarijo s srcem. Marko je tudi dejal, da od začetka sezone do zime ni za nikogar več miru, saj delajo cele dneve. Dela v hmelju je potrebno namreč kombinirati tudi s siliranjem trave, spravilom krme in pšenice, jeseni pa s siliranjem koruze.

*Ste eni prvih, ki ste začeli tudi z zelenim podorom in imate pri tem zelo dobre izkušnje.*

Tako je, to je sedaj pri nas redni ukrep, posebno na površinah, ki jih namakamo. Najprej smo sejali podorine po obiranju, danes pa že po drugem osipanju, ko je v hmeljišču še dovolj svetlobe, da se še razrastejo. Seveda pa je sedaj kultiviranje nadomestilo mulčenje.

Na koncu sva si ogledala tudi poskusni nasad

magnuma, kjer letos preizkušajo tudi tri termine rezi v razmiku enega tedna.

*Ali opravljate poleg redne proizvodnje tudi takšne poskuse?*

To počnemo s tehnološkimi službami in je prav prijetno opazovati, kaj je tisto najboljše na, seve, nekoliko večjih poskusnih površinah.

Predvsem zadnji dve leti poskušamo z redkejšo napeljavo vodil in poganjkov, da bi povečali vsebnost alfa kislin.

O rezultatih še ne morem z zanesljivostjo govoriti.

Prav, pa o tem še kdaj drugič. Vsem želim obilo dobrega pridelka !

M. Zupančič



foto: M. Zupančič

Pri poskusu magnuma so letos izrazito vidni redki, zelo močni poganjki.


---

**BODITE POZORNI IN NATANČNO  
ZAPISUJTE UKREPE IZ VARSTVA  
HMELJA TER SPOŠTUJTE  
ŠKROPILNA PROGRAMA !**

---



# 90let



**SEMENARNA**  
Ljubljana d.d.

Dolenjska c. 242, 1108 Ljubljana, SLOVENIJA  
telefon h.c.: 061/ 127 33 01 | telefax 061/ 127 35 38  
telefax: 061/ 127 30 48 | žiro račun: 50106-601-18701

## Kmetovalci, pridelovalci hmelja !

Verjetno že poznate našo blagovno znamko **PERUN**, katera Vam zagotavlja kakovostno seme vseh poljščin iz programa **SEMENARNE - Ljubljana**.

Kakovostno seme pa je ob primerni tehnologiji osnovni pogoj za doseganje visokih in kakovostnih pridelkov.

Zagotovo se zavedate gospodarskega pomena setve strnišč. S setvijo krmnih dosevkov ohranjamo rodovitnost tal, ker je zemlja večji del leta pod rastlinjem, s čemer zmanjšujemo negativne vplive dežja, sonca in vetra na strukturo tal, preprečujemo izpiranje hranilnih snovi in hkrati zmanjšujemo zaplevljenost tal. Dosevki zapustijo v tleh veliko koreninske mase, katera povečuje vsebnost organske snovi v tleh in izboljšuje mikrobiološko aktivnost tal. Zato je setev strnih dosevkov nujen agrotehnični ukrep tudi v nasadih hmelja.

S setvijo strnih dosevkov istočasno pridelamo veliko kakovostne in poceni krme.

Iz letošnje ponudbe posebej priporočamo sledeče sorte:



**GORDO** in **TETRAFLORUM** mnogocvetna ljulka  
**SUSU** sudanska trava  
**AKELA** in **STARŠKA** krmna ogrščica  
**RAULA** oljna redkev



Se priporoča !  
**SEMENARNA - Ljubljana**  
tradicija in kakovost

Semena lahko naročite:

Ljubljana: tel. (061) 127 33 01, 127 30 31, fax. 127 35 38

TE Celje: tel. (063) 21-118, fax. 25-610

TE Maribor: tel. (062) 306-851, fax. 34-296

## IZ ZGODOVINE ...

### KJE SO BILI NASADI HMELJA ?

V Enciklopediji Slovenije preberemo, da je bilo v Sloveniji leta 1984 2478 ha zemljišč. Hmelj gojijo v Savinjski dolini, v Zgornji Dravski dolini, na Dravskem polju in v Posavju.

Primerjava: leta 1928 so hmelj gojili na 2.800 ha, l. 1940 na 2569 ha, l. 1945 so površine zmanjšali na 673 ha. Nasadi s hmeljem so porasli l. 1963, ko hmelj gojijo na 2.270 ha.

V koledarju za leto 1927 je objavljen sestavek "Obdelana zmelja in pridelki leta 1924 v Jugoslaviji": Jugoslavija je bila razdeljena na 33 oblasti, med njimi Ljubljanska oblast (948.900 ha) in Mariborska oblast (759.900 ha). Ljubljanska in Mariborska oblast sta imeli največji % obdelane površine:

	vsa površina	obdelana površina	%
vsa država	24.898.700	11.028.202	44,29
Ljublj. oblast	948.900	442.750	46,66
Marib. oblast	756.900	358.274	50,90

Od obdelovalnih površin je bilo v Ljubljanski oblasti 31,09 % njiv in v Mariborski oblasti 45,80 % njiv.

Že ti podatki kažejo, da je bila v Sloveniji zelo intenzivna kmetijska proizvodnja.

In hmelj ?

	nasajena površina ha	pridelek centov	na ha centov
vsa država	2.227,50	21.856	9,81
Ljublj. oblast	4,68	12	2,40
Marib. oblast	736,77	6.895	9,36

Hektarski donos malo preseneča. Po podatkih je hektarski donos v Vojvodini večji. In kvaliteta savinjskega in vojvodinskega hmelja ? Tu izstopa Savinjska dolina.

Tudi pridelek hmelja na hektar zelo niha: npr. l. 1928 1.050 kg na hektar, l. 1940 856 kg na ha.

Po II. svetovni vojni so se povečale površine, na katerih se je gojil hmelj. Če prebiramo prispevek Toneta Wagnerja "O Savinjčanih in hmelju" (Delo, 30.10.1995), naletimo na ugotovitev, da se je hmelj širil v druge predele Slovenije v dveh obdobjih:

- pred svetovno krizo, v dvajsetih letih, kot gospodarsko interesantna kultura in

- v šestdesetih letih kot "družbeno-ekonomsko" pomembna.

Širjenje hmelja izven Savinjske doline, v šestdesetih letih, je bilo politično podprto, saj je to bila doba planskega gospodarstva. Prisotna je bila težnja po čim večjem zaslužku in po izenačitvi standarda v revnejših in bogatejših predelih. Pridelava hmelja je dajala Savinjčanu dober zaslužek in od tod zahteva, da se mora pridelava hmelja širiti predvsem na pasivna območja, kjer do tedaj hmelja niso pridelovali.

Pridelovanje hmelja se je obdržalo le na nekaterih lokacijah in danes so to pomembni pridelovalci hmelja (v Dravski dolini, na Dravskem in Ptujskem polju in v Spodnji Savski dolini).

Posežimo nazaj. Če prebiramo sestavo glavnega odbora Hmeljarskega društva po letih, nam ti sezname povedo, od kod so člani hmeljarji in tako dobimo odgovor: kje se goji hmelj.

Za prodajo na svetovnem trgu je važen zlasti IZVOR HMELJA. Le ta se ugotavlja na podlagi ZNAMKE, s katero je označen. V Žalcu je bila JAVNA OZNAMKOVALNICA ZA HMELJ, ustanovljena l. 1908. Oznamkovanje je bilo neobvezno.

V letu 1928 je Ministrstvo za kmetijstvo v sporazumu z Ministrstvom za trgovino in industrijo izdalo predpis o OBVEZNEM SIGNIRANJU HMELJA, ki se izvaža. HMELJ je bil označen z žigom, ki je vseboval območje, kjer je bil hmelj pridelan; oznako hmelja, sedež in ime organizacije, ki je hmelj oznamkovala, leto proizvodnje itd.

Predpis o signiranju nam pove, kje so pridelovali hmelj:

za območje Celja, Vranskega, Gornjega grada in Laškega z znamko "JUŽNOSTAJERSKI HMELJ - SAVINJSKA DOLINA"

Območje: Dravograd, Prevalje, Slovenj Gradec, Slovenske Konjice, Maribor: naziv "JUŽNOSTAJERSKI HMELJ - POHORJE"

Iz okolice Radelj: "MARENBERG"

Brežice, Sevnica, Šmarje in Rogatec:  
"JUŽNOŠTAJERSKI HMELJ - ZAGORSKO  
POLJE"

Ljubljana: "JUGO-HMELJ KRANJSKO".

Po vojni je prevzela žigosanje hmelja HMELJNA  
KOMISIJA. V Hmeljarju, št. VI/1985 se Franc  
Smukovec spominja začetkov dela. Delo komisije  
je vodil prekaljeni hmeljski trgovec Franc Lenko.

Začetki hmeljarjenja po II. svetovni vojni zahtevajo  
posebno obdelavo. Prav bi bilo, da se zapiše:

Kako je Franc Lenko odkril arhiv, 20 vreč bakrenega  
apna in tablo Hmeljne komisije. Vse je l. 1941 skril  
pred okupatorjem.

Povojno zgodovino nam odkriva Lojze Cukala v  
sestavku "Problematika hmeljskega trga" (Celjski  
zbornik, 1965).

Hmelj I. in II. vrste se je signiral z oznako "FLR  
JUGOSLAVIJA - SLOVENSKI HMELJ -  
SAVINJSKA DOLINA" zapiše g. Cukala.

L. 1945 se je izvozilo v SSSR 3.020 centov hmelja,  
tudi l. 1946 še prevladuje SSSR (3.640 centov), pojavi  
se že ZDA (860 centov).

Od l. 1948 prednačijo pri uvozu našega hmelja  
Združene države Amerike.

S hmeljarstvom je povezano pivovarstvo in tudi to  
povezavo bi bilo potrebno osvetliti.

Franc Ježovnik

#### OGLAS

*Ugodno prodamo*

- obiralni stroj Wolf 280

- 2 hmejski sušilnici 16m<sup>2</sup>

z izmetalno mrežo in pečmi

- 2 ventilatorja

- 2 preši za baliranje hmelja

Vse informacije dobite

na telefon: 063/885-129

ob delavnikih od 6. do 14. ure

#### OGLAS

*Prodám obiralni stroj "ALLAYS 2" za  
rezervne dele.*

*Telefon: 063/726-229, Rančigaj Peter,  
Šmatevž 4*

#### OGLAS

*Prodám peč za sušenje hmelja na trdo  
gorivo za 16 m<sup>2</sup> sušilnico, staro 2 leti.*

*Telefon: 063/721-064*

#### OGLAS

*Prodám:*

- 16 m<sup>2</sup> cevi + 12 m<sup>2</sup> cevi za sušilnico

- vrata za sušilnico

- raste - grebeni za sušilnico

*Kokovnik Anton, Založe 54, Polzela*

*Telefon: 063/721-233*

## SPOŠTOVANI HMELJARJI

*trgovina BASLE d.o.o.*



*Vas obveščam, da imamo prikolico za prevoz  
hmeljnih trt firme SOLLER po ugodni ceni.*

*Se priporočamo !*

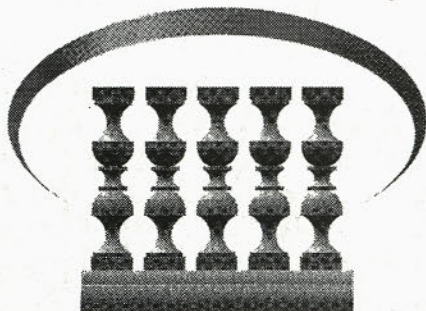
*BASLE d.o.o.*

*Ojstriška vas 26, TABOR*

*telefon: 063/ 726-174*



**KO NEVIHTA NE IZNIČI SADOV VAŠEGA DELA !**



**ŽIVLJENJSKI KROG**

**zavarovalnica triglav**



**ZVONKO JUTERŠEK s.p.**  
**ELEKTROINŠTALATERSTVO,**  
**SERVIS**

**ZA OLJNE IN PLINSKE**  
**GORILNIKE**

Arclin 65, 3211 Škofja vas

Tel.: 063/772-029, 772-584

Fax: 063/772-324

Mobitel: 0609/616-141

0609/628-146

- prodaja opreme za centralno ogrevanje
- servis za oljne in plinske gorilnike ter prodaja rezervnih delov
- strojne in elektro instalacije za centralno ogrevanje in plinske napeljave